

Το πλήρες κείμενο της ομιλίας του πρωθυπουργού και προέδρου του ΠΑΣΟΚ, στην 22η Σύνοδο της Κεντρικής Επιτροπής του ΠΑΣΟΚ, Ανδρέα Παπανδρέου έχει ως εξής:

■ Η σημασία της αναγέννησης και της υπέρβασης στην πολιτική

1. Δεν είναι καθόλου τυχαίο, που αρχίζω την εισήγησή μου, διατυπώνοντας ένα θεμελιακό και ίσως φιλοσοφικό ερώτημα. Ένα ερώτημα, που αφορά τη ζωή, την κίνηση και την εξέλιξη.

Σε ένα συλλογικό ή προσωπικό γίγνεσθαι έχει ο χρόνος την ίδια ένταση, την ίδια σημασία και τις ίδιες επιπτώσεις;

Η απάντηση είναι ασαφώς — ΟΧΙ, είτε αναφέρεται κανείς σε ένα έθνος, σε ένα λαό, σε μια κοινωνία, σε ένα άνθρωπο.

Η ίδια απάντηση δεν μπορεί παρά να ισχύει και για κάθε πολιτικό σχηματισμό. Αναντιρρήτως υπάρχουν κάποιες στιγμές χαρακτηριστικές, που δεν μοιάζουν καθόλου και δεν είναι ίδιες με τις άλλες.

Είναι στιγμές κρίσιμες, ζωτικές και ανεπανόρθωτες. Τέτοιες είναι οι στιγμές, που ταυτίζονται με τη γέννηση ενός πολιτικού σχηματισμού. Τέτοιες, πάλι γόνιμες στιγμές είναι εκείνες, που συνδέονται άρρηκτα με αναγεννητικές πρωτοβουλίες στη ζωή ενός πολιτικού φορέα.

Αυτές οι αναγεννητικές πρωτοβουλίες αποτελούν, με τη σειρά τους, ριζικές τομές, ποιοτικά άλματα και ισχυρές εθίσεις. Όμως δεν αρνούνται την εξέλιξη και την εξέλιξη, την παράδοση και τη δικαιωμένη διαδρομή. Βέβαια, οι στιγμές της αναγέννησης δεν έχουν την εκκίνηση τους από το μηδέν. Αντίθετα φιλοδοξούν, οι αναγεννητικές πρωτοβουλίες και επιλογές να προκαλέσουν μια αναγκαία ΥΠΕΡΒΑΣΗ.

Μια υπέρβαση θετική, ώριμη και δημιουργική, που προσδιορίζει την έξοδο ενός Κινήματος από τα όρια, τους περιορισμούς και τους ρυθμούς μιας σχετικά ομογενοποιημένης χρονικής περιόδου και την είσοδό του σε μια άλλη περίοδο με διαφορετικά χαρακτηριστικά και με διαφορετικές απαιτήσεις και προκλήσεις σε όλες τις εκφάνσεις της ζωής.

■ 3 Σεπτέμβρη 1974: Η γέννηση του ΠΑΣΟΚ 1987: Ο χρόνος της αναγέννησης του ΠΑΣΟΚ

2. Η 3η του Σεπτέμβρη του 1974 αποτελεί χωρίς αμφιβολία τη στιγμή της Γέννησης του ΠΑΣΟΚ. Το 1987 περιέχει σίγουρα τη Στιγμή της Αναγέννησης του ΠΑΣΟΚ.

Για τη συμβολική μέρα, την 3η του Σεπτέμβρη, δε νομίζω να έχει κανείς καμιά απολύτως αντίρρηση. Ίσως κάποτε να υπήρχαν και υπήρχαν και αντιρρήσεις, και διαφορετικές γνώμες. Σήμερα όμως ακτινοβολεί, γιατί είναι μια δικαιωμένη πρωτοβουλία μια δικαιωμένη στιγμή.

Ναι το 1987 περιέχει τη στιγμή και την πρωτοβουλία της Αναγέννησης του ΠΑΣΟΚ.

Έχω την ίδια αίσθηση και την ίδια βεβαιότητα. Δεν παύει όμως να προβάλλει σαν στοιχείο, που εξαρτάται μόνο από εμάς αν κερδηθεί ή ΟΧΙ. Εμείς σήμερα τολμούμε την Αναγέννηση. Μετά από χρόνια θα έχουμε την ευκαιρία να την αξιολογήσουμε και να την κατατάξουμε.

Το 1974, μετά από πολλά χρόνια κυφορίας, γεννήθηκε το ΠΑΣΟΚ ως φυσική προέκταση και μετεξέλιξη του ΠΑΚ και άλλων συνιδρυτικών οργανώσεων όπως π.χ. η Δ.Α. Το ΠΑΣΟΚ είναι ένα Κίνημα χωρίς προηγούμενη κομματική αναφορά αλλά με βαθιές ρίζες, μιας και η αγωνιστική, πλούσια κληρονομιά που βρίσκεται στις μακροχρόνιες διεργασίες και στις πολλαπλές ιδεολογικές εκφράσεις του πολιτικού του και κοινωνικού ριζοσπαστισμού των λαϊκών δυνάμεων. Η ίδρυση του πιστοποιεί την ιστορική ζεύξη των στόχων της Εθνικής Ανεξαρτησίας, της Λαϊκής Κυριαρχίας και της Κοινωνικής Απελευθέρωσης με το δυναμισμό του δημοκρατικού και ριζοσπαστικού κινήματος. Πιστοποιεί επίσης, η ίδρυση του ΠΑΣΟΚ, το μπόλιασμα ενός μαζικού κοινωνικού ρεύματος με τις σοσιαλιστικές ιδέες και με τη δημοκρατική και σοσιαλιστική στρατηγική.

Από το 1974 ως το 1987 συμπληρώσαμε 13 χρόνια ζωής και αγώνα, δημιουργικής πράξης και αναζήτησης. Συμπληρώσαμε 13 χρόνια συσσωρευμένης γνώσης και πείρας, που κατανέμεται περίπου ισόποση σε 7 χρόνια

αντιπολιτευτικής παρουσίας και δράσης και σε 6 χρόνια κυβερνητικής ευθύνης. Συμπληρώνουμε 13 χρόνια μεστά από εξελίξεις και εκπλήξεις, από συγκινήσεις και νίκες, από προβλήματα, αδυναμίες και λάθη, από αλματώδη βήματα και κρίσεις, από αντιπαραθέσεις και δικαιώσεις. Ήδη έχουμε διαβεί το τέλος της μεταπολιτευτικής περιόδου.

Μπροστά μας τώρα φαίνεται να προβάλλει μια άλλη σχετικά ομοιογενής χρονική περίοδος, που κρύβει και εγκυμονεί γεγονότα με ασύλληπτη διάσταση. Από το 1987 ως το 2000 θα διανύσουμε 13 χρόνια, μια σημαδιακή περίοδο, που δεν σφραγίζει μόνο το λυκόφως του πολυτάραχου αύριου μας αλλά προαναγγέλλει νέα συγκλονιστικά δεδομένα. Αυτά τα πρωτόφαντα δεδομένα είναι μοιραία να προσδιορίσουν τις εξελίξεις στη διεθνή σκηνή, στην ευρωπαϊκή ήπειρο, στα Βαλκάνια και στη Μεσόγειο. Αυτά τα γεγονότα θα επιδράσουν καταλυτικά στη χώρα και την κοινωνία μας, στον πολιτισμό και τη ζωή μας.

Μπροστά στα μάτια μας είτε συντελείται, είτε σχεδιάζεται μια κοσμογονία που αποτελεί, είτε το θέλουμε είτε όχι, μια αφυπνιστική πρόκληση για όλους μας. Κανείς, μα κανείς είτε έθνος είναι, είτε πολιτικός και κοινωνικός σχηματισμός είναι, είτε απλός άνθρωπος είναι, ΔΕΝ μπορεί να μεταθέσει τόσο την πρόκληση αυτή όσο και την ευθύνη του.

Μπροστά σ' αυτή την επερχόμενη κοσμογονία δεν μπορούμε να εθελουφλούμε δεν μπορούμε να αφεθούμε στην

Σήμερα πιστεύω, ότι έχουν ωριμάσει αρκετά τόσο οι αντικειμενικές συνθήκες όσο και οι υποκειμενικές μας δυνατότητες για να ανιχνεύσουμε την αναγέννηση του ΠΑΣΟΚ. Μια αναγέννηση στη σκέψη και τις ιδέες μας, στη σύνθεση της στρατηγικής, στα προγράμματα και τις προτεραιότητές μας, στις πολιτικές, στις κοινωνικές σχέσεις του Κινήματός μας με τους πολίτες και τις λαϊκές δυνάμεις. Μια αναγέννηση στα χαρακτηριστικά, τη φυσιογνωμία και τη δημοκρατία της οργάνωσης, στις αξίες, στις ευεπαιθήσεις, στο ήθος και στο ύφος όλων ανεξαιρέτως των στελεχών και των μελών του Κινήματός μας. Μια αναγέννηση, που θα προκαλεί αλλά και θα κατοχυρώνει μια επιθυμητή και αναγκαία υπέρβαση, που δεν θα αρνείται αλλά θα εμπλουτίζει, θα κλιμακώνει και θα ανατροφοδοτεί τη 13χρονη πορεία μας.

■ Η αναγκαιότητα και η προοπτική της αναγέννησης του ΠΑΣΟΚ

3. Μήπως η αναγέννηση του ΠΑΣΟΚ είναι ένα διαφημιστικό τρύκ;

Μήπως η αναγέννηση του ΠΑΣΟΚ είναι μια εύσημη άρνηση της κληρονομιάς, της ιστορίας, των ιδεών και της στρατηγικής του;

Σ' αυτά τα εύλογα, ίσως, ερωτήματα είμαστε υποχρεωμένοι να δώσουμε απαντήσεις πειστικές, νηφάλιες και τεκμηριωμένες.

Η απάντησή μας σ' αυτά τα ερωτήματα συνοψίζεται σε μια λέξη ΟΧΙ. Ένα ΟΧΙ, που είναι ουσιαστικό και κατηγορηματικό.

Είναι κοινή ομολογία, ότι η ιδρυτική μας διακήρυξη της 3ης του Σεπτέμβρη αποτελεί ένα κείμενο ιστορικό και αξεπέραστο. Οι στόχοι, οι ιδέες και τα μηνύματά του, οι επισημάνσεις, οι αρνήσεις και οι προτάσεις του έχουν το δικό τους αυτόνομο βεληκεές και τη δική τους αυτοτελή αξία. Μια τέτοια διακήρυξη δε λησμονείται ποτέ — γιατί σε μια καθοριστική συγκυρία ενσάρκωσε τους πόθους και τους αγώνες γενιών και γενιών. Γιατί συμπύκνωσε τα συμφέροντα των μη προνομιούχων. Γιατί έκφρασε αυθεντικά τις ελπίδες των πιο ζωντανών λαϊκών δυνάμεων. Γιατί πυροδότησε με την αυτοοργάνωση τη λαογέννητη δημιουργική πρωτοβουλία.

Η ιδρυτική διακήρυξη του ΠΑΣΟΚ δε βρίσκεται μόνο σε αντιστοιχία με τη μεταπολιτευτική συγκυρία αλλά πολύ πιο πέρα από αυτή. Ο υπερπροσδιορισμός και η υπέρβαση εκείνης της συγκυρίας ήταν μια πράξη συνειδητή και όχι αυθόρμητη, όλων εκείνων των αγωνιστών και εμένα προσωπικά που είχαμε την τύχη να ιδρύσουμε το ΠΑΣΟΚ. Για τούτο η 3η του Σεπτέμβρη, ως Λόγος της Γέννησης του ΠΑΣΟΚ, είναι Λόγος Διακηρυκτικός και Οραματικός με στρατηγικούς στόχους και πολιτικές κατευθύνσεις, με γενικές αμφισβητήσεις και αρνήσεις, με γενικές καταφάσεις και υποσχέσεις. Πέρα από αυτή την περιγραφή η Διακήρυξή μας ήταν και είναι ταυτόχρονα ο πιο δυνατός και ρηξικέλευθος Λόγος Διαμαρτυρίας για τη συγκυρία του 1974 καθώς και ο πιο ελπιδοφόρος Λόγος

με μια επαγγελία και υποθήκη για το μέλλον.

Δεν πρέπει όμως να παραγνωρίσουμε, ότι από τότε μέχρι σήμερα έχει διαμορφωθεί μια καινούρια, μια διαφορετική πραγματικότητα με νέα και εδραιωμένα νέα δεδομένα. Υπάρχουν ορισμένες επισημάνσεις και ορισμένες θέσεις της Διακήρυξης, που σήμερα είναι πιο αναντίστοιχες με την ίδια την πραγματικότητα π.χ. η αναφορά στην ΕΟΚ. Αυτό σε καμιά περίπτωση δε σημαίνει ότι η 3η του Σεπτέμβρη χάνει στο σύνολό της τη διαχρονική και ιστορική της αξία. Είναι φυσικό τα σημεία εκείνα, που έχουν ξεπεραστεί από την ίδια τη ζωή να χρειάζονται στο Μανιφέστο του 1987 μια αναθεώρηση και μια νέα επεξεργασία. Βεβαίως αυτό δεν προβλέπει καμιά απόλυτως διάθεση μας για μια γενική άρνηση και παραγραφή της Ιδρυτικής μας Διακήρυξης. Άλλωστε είμαστε αρκετά ώριμοι, έχουμε πολλά βιώματα και διαθέτουμε αρκετά παραδείγματα για να ξεπεράσουμε τις «παιδικές ασθένειες» της πολιτικής. Είμαστε, νομίζω, όλοι μας πεπεισμένοι, ότι πρέπει να μετράμε τη συνέπειά μας με τις απαιτήσεις του σήμερα, με τις προκλήσεις του αύριο. Να μετράμε τη συνέπειά μας με τη σθεναρή παρέμβασή μας στις σύγχρονες αντιφάσεις της πραγματικότητας και της ζωής και όχι με τις αφηρημένες και αναντίστοιχες επικλήσεις σε παλιές ασπίδες τότε αλλά σήμερα ξεπερασμένες θέσεις.

Σύμφωνα με αυτό το αξίωμα δεν πρέπει να υπάρχει το δίλημμα αν πρέπει να κοιτάμε πίσω ή μπροστά. Είμαστε υποχρεωμένοι να κοιτάμε μπροστά, αν θέλουμε να πάμε μπροστά και μακριά. Ας το συνειδητοποιήσουμε: όλοι πολύ καλά, πρώτα μεις οι ίδιοι και μετά οι φίλοι, και οι αντίπαλοί μας, ότι τα όραματά, οι ιδέες οι στόχοι και οι πολιτικές επιλογές του ΠΑΣΟΚ έρχονται με αγώνες και πολύ μακριά και θερμίζουν τις ελπίδες εκατομμυρίων ανθρώπων.

Αυτή η αγωνιστική πορεία και η εξέλιξη δεν πρόκειται να σταματήσει ποτέ και από κανέναν. Πάντα θα συνεχίζεται και θα ανανεώνεται, με μοναδικό κριτή τον κυρίαρχο λαό, μέχρι την τελική δικαίωση και την πραγμάτωσή τους.

Για τούτο οφείλουμε να είμαστε, ένα Κίνημα με μνήμη και συνείδηση, με ευθύνη και σεβασμό για την πορεία μας. Ταυτόχρονα όμως είμαστε υποχρεωμένοι να έχουμε μια φωτεινή προοπτική με νικηφόρες μάχες σ' αυτή την ατελείωτη πορεία.

Αποτελεί επιτακτική ανάγκη σήμερα, εδώ και τώρα, να σκεφτούμε, να κρίνουμε και να ελέγξουμε την πορεία μας

μασι με όλους τους συμβολι-
κούς και σημαντικούς σταθ-
μούς της, αντλώντας πείρα
και αυτοσυνείδηση, θάρρος
και ευαισθησία.

Είναι καιρός να αναρωτηθούμε ανοιχτά και μεγαλόφωνα για το παρόν μας, ακουίζοντας τη γνώση, την οξυδερκία, την αποτελεσματικότητα και την προσαρμοστικότητα μας, μέσα στη δίνη, την πολυμορφη κρίση και τις δυσκολίες της σημερινής πραγματικότητας.

Είναι καιρός να προβλέψουμε και να οραματιστούμε το μέλλον, εμποδίζοντας μια σύγχρονη φυσιογνωμία και μια σύγχρονη στρατηγική με προοπτική και ελπίδα.

Όλα αυτά σημαίνουν μια ΥΠΕΡΒΑΣΗ από το παρελθόν και από τα αντίστοιχα με το σήμερα δεσμά του. Όλα αυτά σημαίνουν μια ΥΠΕΡΒΑΣΗ, βετικά και τολμηρά προσδιορισμένη, που είναι «εκ των ουκ άνευ» για μια γόνιμη συνάντησή μας με το μέλλον. Για τούτο η ΥΠΕΡΒΑΣΗ, ως ώριμη και αναγεννητική πράξη, προϋποθέτει επανάσταση στη σκέψη, εμπάθυσια στις ιδέες και στο πρόγραμμα και ανανέωση στο όραμά μας.

Αναμφίβολα χρειάζεται ο καθένας μας τόλμη και δύναμη να σκεφτεί και να κρίνει το παρελθόν, να διερωτηθεί για το παρόν και να προβλέψει και να οραματιστεί το μέλλον του Κινήματός μας. Είναι μια δύσκολη υπόθεση γιατί με τις ιδιαιτερότητες μιας μοναδικής χώρας, αναμετριάται κανείς με τις ανάγκες, τις απαιτήσεις και τις προοπτικές μιας πολύπλοκης κοινωνίας, με τις προκλήσεις μιας οριακής και εκρηκτικής εποχής.

Είναι όμως σαφές, ότι μπαίνει κανείς σε μια τέτοιη ανοιχτή και λυτρωτική διαδικασία μόνο όταν νιώθει διακατωμένος για το χθες, σίγουρος για το σήμερα και αισιόδοξος για το αύριο.

Απαντάει κανείς καταφα-
τικά μόνο όταν είναι πανέτο-
μος και αποφασισμένος να
δώσει μάχες, να πετύχει κα-
να βάλει τη σφραγίδα του
στις εξελίξεις.

Ένα δυναμικό Κίνημα, όπως το ΠΑΣΟΚ για να απελευθερώσει την πίστη του οφείλει να κρίνει, να ερευνήσει να εμβαθύνει. Ένα ελπιδοφόρο Κίνημα, όπως το ΠΑΣΟΚ για να ανανεώνει την έμπιστη του και την ακτινοβολία του οφείλει να αναγεννιέται να αμφιβάλλει, να προβλέπει να εκσυγχρονίζεται.

Ἐνα Κίνημα ἀν θέλει νὰ ζ
σει καὶ νὰ μεγαλουργήσει
φείλει νὰ μὴν ἐφησυχάζει κ
νὰ μὴν βολέυεται ποτέ. Ἐν
πολιτικό Κίνημα σὰν ζωντ
νός, σύγχρονος καὶ ἀκριβ
οργανισμός φείλει νὰ μὴν
παναπαύεται σὲ παλιές δοξ
καὶ νὰ μὴν υποτάσσεται σ
μιζέρια τῆς καθημερινότη
τας. Οφείλει νὰ ἐπανεξετά
καὶ νὰ διαφοροποιεῖ τὰ θε
ρητικά καὶ τὰ ἀναλυτικά τ

των εργασιών του από συστήματα, ταμπλό και προκαταλήψεις. Η καθήλωση και η εμμονή τόσο σε σχηματικούς αρχαί- σμους όσο και σε εφήμερους κώδικες μιας επιφανειακής διαχείρισης της εξουσίας για την εξουσία οδηγεί ένα Κίνη- μα στο μαρσισμό και στον εκ- φυλισμό.

Βυθίζει το Κίνημα τότε σε μια εσωστρεφή αναζήτηση της αλήθειας στις «αερές γραφές» και τότε στην τυφλή διεκδίκηση προσωπικών δια-

χειριστικών ρόλων στη νομή της εξουσίας. Όμως η περιοδική μετάπτωση από τη μια κατάσταση στην άλλη, από τη δογματική εκδοχή της συνέπειας στη χωρίς αρχές και ουσιαστικό περιεχόμενο διαχείρισης της εξουσίας συντηρεί ένα φούλο κύκλο ελικίνδυνο. Συντηρεί την πολιτική αμορφία και την ιδεολογική ρευστότητα του Κινήματος καθώς και τις προσωποποιημένες ενστάσεις και συγκρούσεις μέσα στο Κίνημα. Η επικράτηση ενός τέτοιου κλίματος βγάζει σταδιακά το Κίνημά μας έξω από τη ζωή και έξω από την πραγματικότητα και έξω από τον προορισμό του.

Η χειραφετημένη πολιτική σκέψη με τη δύναμη και το ηθικό κύρος των ιδεών, με τη δημιουργική και προγραμματική αξιοποίηση της εξουσίας, με την παύση και με την εμπνευσμένη συμμετοχή και δράση των πολιτών οφείλει κάθε φορά να αποτρέπει την καθιέρωση μιας αγκυλωμένης και αλλοτριωμένης συνείδησης για το ΠΑΣΟΚ.

Μια συνείδηση είναι αγκυλωμένη όταν προσπαθεί να δικαιολογήσει την ύπαρξη και τη συνέπεια της είτε με την παρασώληση είτε με την εξιδανίκευση της πραγματικότητας. Μια συνείδηση είναι αλλοτριωμένη και ψευδής όταν απεγνωσμένα προσπαθεί να εγκλωβίσει τη δυναμική ενός πολιτικού φορέα αλλαγής στα πλαίσια μιας εφήμερης διαχείρισης.

Χρησιμοποιώ έντονες φράσεις και σκληρές λέξεις. Αυτό το κάνω γιατί πιστεύω ακράδαντα, ότι πολλά αν όχ όλα αλλάζουν γύρω μας και εμείς οφείλουμε να συγχρονιστούμε και να επιταχύνουμε

τα βήματά μας. Να απαν-
 σουμε θετικά και επιθετικά
 Να αλλάξουμε κι εμείς. Ν
 μην υποταχθούμε μοιρολ-
 τρικά στη συγκυρία, την κ
 θημερινή τριβή και την καθ
 μερινή φθορά. Να ξεφύγου
 από τις συμπληγάδες του
 κριτου και δογματικού λόγ
 και μιας λογικής που παρ
 δέει, που αναγορεύει τη δι
 χείριση της εξουσίας ως α
 τοςκόπο.

Το ΠΑΣΟΚ οφείλει να προχωρήσει, εδώ και τώρα, σε αναγκαία και επιθυμητή ανανέωση της φυσιογνωμίας της στρατηγικής, της πολιτικής, των ιδεών, των προποών, των αξιών και των προκλήσεων του.

Η διεθνής
κοινότητα
αντιμέτωπη με τις
νέες τεχνολογίες

4. Μπορούν να γίνουν και ποιες προβλέψεις και να διατυπωθούν κρίσιμα ερωτήματα, που να περιγράφουν την εποχή που έρχεται;

Ποιες είναι οι κοσμογονικές εξελίξεις στη Διεθνή σκηνή που επιταχύνονται με την αναμονή του συμβολικού έτους 2000;

Φαίνεται να αποτελεί κοινό τόπο στις διαπιστώσεις στις ομολογίες και στις προβλέψεις των οικονομολόγων των πολιτικών, των κοινωνιολόγων, των ειδικών επισημόνων, όπως και των μελλοντολόγων, ότι η ανθρωπότητα, οι χώρες και οι κοινωνίες βρίσκονται σε κρίσιμη καμπή σε μια κατάσταση οριακή. Άλλωστε το ίδιο ισχύει και για τους πλούσιους πολίτες του πλανήτη μας για την εποχή μας.

Υπάρχουν πολλά δεδομένα και πολύ περισσότερες ενδείξεις, που τότε συνιστούν και τότε εγκυμονούν μια πολύ μορφή κρίση. Μια κρίση που αφορά την οικονομία, τις οικονομικές σχέσεις, τον εθνικό προστατευτισμό των χωρών, τη συνοχή των συνασπισμών και την ενότητα τα Οικονομικών Οργανισμών.

Μια κρίση που αφορά τη
Ειρήνη και την Ύψωση,
Παριβάλλον, την Οικολογία,
Ισορροπία, τις μορφές της
πνευματικής και την Παιδείας
Ζωής. Μια κρίση, που αφο-
ρά τον πολιτισμό, τις κοινω-
νικές σχέσεις, τους δεσμούς
τα μέσα επικοινωνίας, τις
ξίες, τις ιδέες, την ηθική και
τις σχέσεις των ανθρώπων
και τέλος την ίδια τη Ζωή.
Μια κρίση, που αφορά τη
πολιτική, τη φυσιογνωμία και
τη λειτουργία των κομμάτων
το χαρακτήρα και τον πρ-
σανατολισμό των συνδικα-
των και των συλλόγων, κ
θώς και τις μορφές των πό-
τικών και των κοινωνικών
γόνων.

Όλες αυτές οι επιγραμματικές επισημάνσεις, ανεξάρτητα αν συμφωνεί η καινή όψη, μαρτυρούν, ότι έχουμε κάνουμε με μια παραιτημένη «ασταθή» ισορροπία το σύγχρονο κόσμο. Έχουμε να κάνουμε με έναν ακήρυκτο αλλά ειρηνικό «πόλεμο» που κατά κάποιο τρόπο περνά τα σύνορα των εθνών. Έναν «πόλεμο» που συμπράττει τους πάντες και διπερνά όλο το «οικονομικό κοινωνικό και ανθρώπινο γινεσθαι», από την παραγωγή διανομή και την καταστροφή αγρών μέχρι την ασχολήση, τη μόρφωση, τη πληροφορηση, τον ελεύθερο χρόνο.

χρόνο και τον πολιτισμό.
Όλα τα σημάδια δείχνουν
ότι όλα αυτά αποτελούν το
πιφαινόμενα μιας γιγαντιαίας
μεταλλαγής στην οικονομία.

δομή, στις κοινωνικές διατάξεις και σχέσεις, στις μαρτυρικές επικοινωνίες και κυρίως στο διεθνές καταμερισμό εργασιών με την παρωπεία των Εθνών. Αυτή η γιγαντιαία μεταλλαγή προκαλείται με τις, πραγματι, εκρηκτικές εξελίξεις των νέων Τεχνολογικών Επιστημών. Ίσως αυτό που ζούμε και παρατηρούμε, που διαβάζουμε και αγωνιούμε, να μην είναι τίποτα άλλο παρά, όπως ισχυρίζονται ορισμένοι, το «Τρίτο Κύμα» του πολιτισμού μας. Το «Τρίτο Κύμα» που αρχίζει βαθμιαία να εμφανίζεται και να επιβάλλει, σε όλους τους τομείς, μέσα σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα ορατές αλλά απίστηντες αλλάγές αντιστοιχείς με εκείνες του «Πρώτου» και του «Δεύτερου» Κύματος του Πολιτισμού, που αντιπροσωπεύουν αντιστοιχώς την Αγροτική και τη Βιομηχανική επανάσταση.

Οφείλουμε να συνειδητοποιήσουμε μια κατάσταση και να συνυπάρξουμε με μια τρομακτική αλήθεια, όπως πολύ εύστοχα έχει κατά καιρούς γραφτεί.

Το 1987 δεν είναι απλώς «87 πολυτάραχα χρόνια μετά το 1900» ή μια συνηθισμένη χρονιά με κύποια απόστασι από την αρχή της Βιομηχανικής Επανάστασης.

Τώρα αρχίζει μια αντίστροφη μέτρηση. Το 1987 απέχει μόλις 13 χρόνια από το «απολήριον έτος», το 2000, που συμβολικά συμπυκνώνει τις ασύλληπτες και πρωτόγνωρες ταχύτητες κοσμογονικών αλλαγών σε όλο τον πλανήτη και σε όλες τις πτυχές της ζωής.

Μετά από όλες αυτές τις περιγραφές προκύπτουν και οι θεμελιακά ερωτήματα σχετικά με τη χρήση και τη πλατιά εφαρμογή των νέων τεχνολογιών.

Ορισμένα από αυτά τα ερωτήματα είναι:

Ποιες αλλοιώσεις θα προκύψουν στην ταξική σύνθεση στις κοινωνίες του «ώριμου» καπιταλισμού, στον «υπαρκτό Σοσιαλισμό», στις κοινωνίες των αναπτυσσόμενων και περιφερειακών χωρών στις κοινωνίες του Τρίτου Κόσμου;

Ποιος μπορεί να είναι οι επιπτώσεις στους χώρους τους όρους και τους χρόνους εργασίας και ποια θα είναι κυρίαρχη μορφή στην οργάνωση της εργασίας;

Σε ένα μεταβατικό διάστημα, με μη προβλεπτή διάρκεια, η κρίση της απασχόλησης και της υπο-απασχόλησης θα καθιερώσουν ένα νέο τύπο κοινωνίας, της κοινωνίας των 2/3 με το 1/3 να ζει σε συνθήκες ανεργίας, υποθέρμισης, φτώχειας και περιθωρίωσης.

Θα γεφυρώσουν το χάσμα ανάμεσα στον παραγωγό και τον καταναλωτή, θα ξεπεράσει τη διαχωριστική γραμμή ανάμεσα στην «επερονομία» και την «αυτονομία» τόσο στην παραγωγή όσο και στην

Θα προάγουν ένα ολοκληρωτικό σύστημα με την κυριαρχία του κοινοβούτε^ρ στη γνώση, στη σκέψη και τη δημιουργία;

Αν υποκαταστήσουν τη διαδικασία της μόρφωσης και της εκπαίδευσης θα ολοκληρώνει και θα διευρύνει τη μόρφωση ή θα οδηγεί σε ένα «ηλεκτρονικό αναλφαριθμητικό»;

Θα αποξενώσουν ή θα συμ-
φιλώσουν τον άνθρωπο με
την πολιτιστική δημιουργία
και το πολιτιστικό γεγονός;

Θα απομονώσουν ακόμα περισσότερο τα άτομα, προσδίδοντας τη φαινομενική αυτάρκεια του υπολογιστή και τη σιγουριά του «ηλεκτρονικού σπιτιού»;

Θα δημιουργήσουν νέο σύστημα ενέργειας και θα επιβάλλει νέα οικολογική ισορροπία και νέα σχέση με το περιβάλλον;

Η «ηλεκτρονική Δημοκρατία» θα εμπλουτίσει ή θα παραμερίσει τους δημοκρατικούς, κοινοτικούς και συμμετοχικούς θεσμούς; Θα οδηγήσει τους πολίτες σε εφησυχασμό και λήθαργο ή σε αυτονομημένη προσωπική δράση;

Θα αναδειξει τον «πολύ-
πλευρο άνθρωπο» ή θα εκλο-
γικεύσει την υπόσταση του α-
παθής, του «μονοδιόστατου»
και παροπλισμένου ανθρώ-
που, μέσα από νέα πρότυπα,
αξίες, ιδανικά και ευαισθη-
σίες;

Ποιες αλλαγές θα επιφέρει στην ίδια την έννοια της πολιτικής, στους παλιούς «εθισμούς» των «αδυσδικών» κοινωνιών, στη δομή, στη σύσταση και τη λειτουργία των κομμάτων και των συνδικάτων.

Ποιες επιπτώσεις θα επιφέρει στη στρατηγική, στα προγράμματα και τη δράση τα προοδευτικών κομμάτων, εργατικών κινήματων, των δυνάμεων της Αλλαγής και της λεγόμενης Αριστεράς μας και κατ' ανάγκη θα διαφοροποιηθούν ριζικά τα μέχρι τώρα γνώριμα, ιστορικά υλοκείμενα των κοινονικών μετασχηματισμών;

Οι απαντήσεις σ' αυτά τα θεμελιακά ερωτήματα, ερωτήματα που θέτουν αμελίκτοι οι υπαρκτές νέες τεχνολογίες, δεν είναι εύκολες. Δεν είναι εύκολες κυρίως όταν θέλουν να είναι υπεύθυνες και ουσιαστικές πέρα από μεταφυσικούς εξορκισμούς, πέρα από φοβισμένους διαμαρτυρητές και πέρα από αντίδοτους αφηρημένους και ρητορικού δικολαβισμού.

Κανείς δεν μπορεί με σπουρά να αποφανθεί αν η νέα τεχνολογική επανάσταση θα πλουτίσει και θα αναπτύξει ή θα λεηλατήσει και θα καθυλώσει τη ζωή μας, τη κοινωνία, την πολιτική και τον πολιτισμό μας. Κανείς δεν μπορεί να προδιαγράψει το μέλλον με Δημοκρατία και Ειρήνη ή με αυταρχισμό και πόλεμο.

Πολλά θα εξαρτηθούν
αλλά όχι όμως τα πάντα
από εκείνους τους φορείς
κοσμητικούς και μη, που κατ

χουν για τις νέες τεχνολογίες τα μυστικά της κατασκευής καθώς και τους σκοπούς της μαζικής παραγωγής, της διάθεσης, και της μαζικής χρήσης τους.

Επίσης πολλά θα εξαρτηθούν από εκείνους τους φορείς, είτε σε εθνικό είτε σε υπερεθνικό είτε σε πολιτικό είτε σε κοινωνικό επίπεδο, που θα απαντήσουν με μια ετοιμότητα. Μια ετοιμότητα, που θα διεκδικεί θετικές διασφαλίσεις στις επιδράσεις και στη σχέση ανάμεσα στις νέες τεχνολογίες και στην κοινωνία, τη δημοκρατία, τον πολιτισμό και τον άνθρωπο.

Χωρίς αμφιβολία διαφαίνεται, ότι τα προγράμματα της έρευνας και της παραγωγής και της διάδοσης των νέων τεχνολογιών καθώς και ο προσανατολισμός και ο τρόπος της χρήσης αποτελούν ένα καινούριο, σύγχρονο και πρωτόγνωρο πεδίο πάλης και διεκδίκησης.

Ένα πεδίο πάλης και διεκδίκησης ανάμεσα στα έθνη και τους συνασπισμούς κι ανάμεσα στις αντιδραστικές και τις συντηρητικές δυνάμεις και τις προδευτικές δυνάμεις. Ένα νέο πεδίο αντιπαράθεσης ανάμεσα στα συμφέροντα του στρατιωτικού - βιομηχανικού καταστημένου και στις δυνάμεις της προόδου και της Ειρήνης. Ένα πεδίο αγώνα για αυτονομία και ανεξαρτησία ανάμεσα στις μητροπόλεις - «παραγωγούς» και στις περιφερειακές χώρες «καταναλωτές».

Μετά από αυτές τις καταγραφές μπορεί κανείς έστω και σχηματικά να δώσει κάποιες ερμηνείες στις εντάσεις και στις αντιπαράθεσεις της Διεθνούς Κοινότητας και κυρίως των προηγμένων χωρών.

Είναι εμφανές πια, ότι η ταμπάκαρα είναι οι νέες τεχνολογίες και κατ'επέκταση ο νέος διεθνής καταμερισμός εργασίας.

Οι ΗΠΑ με την πολιτική του κ. Ρήγκαν όπως και την απόλυτη καθιέρωση των δυνάμεων που την εμπνέουν και την επιβάλλουν, ως «ατμομηχανή» της Νεοφιλελεύθερης Στρατηγικής προσαθούν να παγιάσουν να αναμφισβήτητη ηγεμονία στο νέο καταμερισμό εργασίας. Η στρατηγική, οι επιλογές και οι προτεραιότητές του έχουν ως μοναδική επιδίωξη να διαμορφώσουν έναν αδιαπραγμάτευτο παγκόσμιο συσχετισμό δύναμης. Ένα συσχετισμό δύναμης που εγγυάται τόσο την επέκταση και την κυριαρχία όσο και την αδιατάρακτη αναπαραγωγή του Imperium των ΗΠΑ. Ως αιχμή της στρατηγικής τους προβάλλει το S.D.I. γνωστό ως πόλεμος των άστρων.

Έτσι μπορεί να κατανοηθεί κανείς την επιφυλακτική και την αρνητική στάση των ΗΠΑ στις «αφολιτιστικές» προτάσεις του Γκορμπατσόφ, την αντιφατικότητα και τις παλινδρομήσεις για το Ρένκιαβικ, την εμπλοκή για την απομάκρυνση των πυραύλων στην Ευρώπη. Έτσι μπορεί να κατανοήσει κανείς την άμυνα με ταυτόχρονα και την επίθεση των ΗΠΑ προς τον τεχνολογικό κατακλυσμό της από προϊόντα της Ιαπωνίας. Έτσι μπορεί να κατανοήσει κανείς τόσο τις «απειλές» των ΗΠΑ προς την Ευρώπη σχετικά με την προσφερόμενη προστασία από την «κυρηνική τους ομπρέλα» και τις συμβατικές δυνάμεις τους όσο και τα δώρα υποταγής των ΗΠΑ προς την Ευρώπη σχετικά με τη συμμετοχή της Ευρώπης στο πρόγραμμα του S.D.I. Έτσι κατανοεί κανείς τα εξισορροπητικά ανοίγματα των ΗΠΑ προς την Κίνα και προς άλλες χώρες.

Η Σοβιετική Ένωση φαίνεται με την εκπληκτική επιτάχυνση της καταλυτικής πολιτικής του Γκορμπατσόφ να ξυπνάει από ένα λήθαργο και να ταραξεί τα λιμνάζοντα νερά μιας χρόνιας στασιμότητας.

Η στρατηγική της για την Ειρήνη, την Ύφεση και τον Αφοπλισμό δεν έχει προηγουμένως γιατί είναι μια πολιτική με εντυπωσιακές και «επιθετικές» πρωτοβουλίες με αρθρομένους στόχους, με συνοχή και κλιμάκωση. Επίσης η Σ.Ε. με την υιοθέτηση μιας πρωτοφανούς εσωτερικής πολιτικής με επαναστατικές μεταρρυθμίσεις σ' όλους τους τομείς προσπαθεί να εκσυγχρονιστεί, να ανανεωθεί, να αναπτυχθεί βασισμένη σε μια νέα απαιτητική προοπτική.

Η ΕΣΣΔ με την πολυθρύλητη «περεστρόικα» του Γκορμπατσόφ, προσπαθεί, με την έλξη και το περιεχόμενο της πολιτικής του καθώς και την αποκάλυψη των αδυναμιών και των δυνατοτήτων του σοσιαλισμού, να ανιχνεύσει νέους ασυνήθιστους αλλά και πιο δύσκολους τρόπους ηγεμονίας στις χώρες του «Υπαρκτού Σοσιαλισμού» και να κατοχυρώσει νέες σχέσεις κυριαρχίας της στις σφαίρες επιρροής.

Έτσι δεν είναι καθόλου τυχαίο και καθόλου επιφανειακό το άνοιγμα της προς την Ευρώπη αντιθέτως έχει βάθος, ουσία και προοπτική. Έτσι δεν είναι καθόλου τυχαίες τόσο η τάση απαγγίστρωσης από ορισμένες εστίες, ανοιχτές, έντασης (π.χ. Αφγανιστά) όσο και η τάση μη ενθάρρυνσης και μη εμπλοκής σε πιθανές και διαφανόμενες εστίες έντασης (π.χ. Λιβύη). Επίσης δεν είναι καθόλου τυχαίο ότι μόνον η αποκατά-

σταση αλλά κυρίως η πολύπλευρη αναθέρμανση των σχέσεών της με την Κίνα όπως και η εκφρασμένη θέλησή της για μια μόνιμη διευθέτηση της έντασης στη Νοτιοανατολική Ασία ανάμεσα στο Βιετνάμ, την Καμπότζη και τις άλλες γειτονικές χώρες.

Η ΙΑΠΩΝΙΑ μετά από μια ολόκληρη περίοδο, συστηματικής και προσεκτικής αυτονομίας της στα πλαίσια πάντα της ανασχευής των ΗΠΑ, βρίσκεται σήμερα τόσο στο απόγειο της Τεχνολογικής της υπεροχής όσο και στην κορύφωση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας της.

Ακριβώς γι' αυτή την υπεροχή και γι' αυτή την κορύφωση της δέχτηκε το ηχηρό πλήγμα από τις ΗΠΑ αφού βεβαίως πρώτα είχε αντιμετώπισει τους σιωπηρούς περιορισμούς και τις σιωπηρές εντάσεις με την Ευρώπη. Αξίζει όμως να σημειώσει κανείς, ότι η τελευταία, αμυντική αλλά και επιθετική χαρακτηριστικά, πράξη των ΗΠΑ τροφοδοτεί μια ανάστροφη τάση εθνικισμού της ιαπωνικής κοινωνίας.

Αυτό το νέο εθνικιστικό σύνδρομο της Ιαπωνίας αν αποκτήσει μαζικότητα και συνδεθεί με παλιές ρίζες ίσως να είναι προάγγελος δυσάρεστων εκπλήξεων.

Η ΚΙΝΑ προσπαθεί να αξιοποιήσει τη συγκυρία προς όφελος της διεθνούς παρουσίας και της ανάπτυξής της.

Για πρώτη φορά μπορεί πια με τη στάση της όχι μόνο να επιταχύνει αλλά και να καθορίζει το εύρος των ανοιγμάτων των δύο υπερδυνάμεων αλλά και άλλων χωρών προς αυτή. Παράλληλα προσπαθεί να βρει χώρο, δυνατότητες και μέσα για την ανάδειξη και την καθιέρωσή της προοπτικά σε μια τρίτη υπερδύναμη, που δεν θα στηρίζεται μόνο στην έκταση και τον πληθυσμό της αλλά κυρίως στην τεχνολογία και την ανάπτυξη της.

Άλλωστε αυτούς τους προφανείς στόχους υπηρετεί τόσο η αναμόρφωση της εξωτερικής πολιτικής της όσο κυρίως οι εκσυγχρονιστικοί τομείς και οι μεταρρυθμιστικές τάσεις στην εσωτερική της πολιτική.

Άλλωστε αυτούς τους προφανείς στόχους υπηρετεί τόσο η αναμόρφωση της εξωτερικής πολιτικής της όσο κυρίως οι εκσυγχρονιστικοί τομείς και οι μεταρρυθμιστικές τάσεις στην εσωτερική της πολιτική.

Ο ΤΡΙΤΟΣ ΚΟΣΜΟΣ και το ΚΙΝΗΜΑ ΤΩΝ ΑΔΕΣΜΕΥΤΩΝ ως σύνολο χωρών και ως αυθιάρκτο κίνημα δεν έχουν καμιά στρατηγική αλλά και καμιά δυνατότητα παρέμβασης στις διεθνείς εξελίξεις μιας και φαίνεται και δύσκολο και ακατόρθωτο να ξεπεράσουν τις εσωτερικές αντιφάσεις, τις κραυγαλέες αντιθέσεις και τις ανοιχτές συρράξεις. Άλλωστε οι νέες τεχνολογίες ως νέο πεδίο ανταγωνισμού βρίσκονται πέρα και από τις δυνατότητες αλλά και από τη γνώση και φαντασία της συντριπτικής πλειοψηφίας των χωρών εκτός από ελάχιστες εξαίρεσεις.

Το Κίνημα των Αδεσμευτών θα καταγράφεται ως αυτόνομο σύνολο χωρών με συνοχή και ενιαία παρέμβαση μόνον κάτω από πολύ ειδικές συγκυρίες με κάποιες συγκεκριμένες αλλά στιγμιαίες αναλαμπές και εξάρσεις ενό-

τητας, αλληλεγγύης και δύναμης. Αυτή βέβαια η διαπίστωση αφορά το Κίνημα των Αδεσμευτών ως σύνολο κι ως αυθιάρκτο κίνημα και δεν αφορά την κάθε μια χώρα χωριστά. Και τούτο γιατί ως χώρες μεμονωμένες, ιδίως ορισμένες, διατηρούν μια πολιτική ακτινοβολία και κατά κάποιους παύρουν ενδιαφέροντες πρωτοβουλίες και καταθέτουν ενδιαφέρουσες προτάσεις.

■ Η απάντηση της Ευρώπης

5. Ποια είναι η απάντηση της Ευρώπης και γιατί; Ποιες είναι οι κυριαρχικές τάσεις και οι κυρίαρχες στρατηγικές προτάσεις;

Σκόπημα άφησα την Ευρώπη τελευταία. Υπάρχουν πολλοί λόγοι, που εξηγούν αυτή τη σκοπιμότητα. Υπάρχουν πολλά ΓΙΑΤΙ. ΓΙΑΤΙ το «γίγνεσθαι» της Ευρώπης επηρεάζει, όχι μόνο με την ένταξή μας στην ΕΟΚ, αλλά ούτως ή άλλως, καθοριστικά και καταλυτικά το «γίγνεσθαι» της Ελλάδας.

ΓΙΑΤΙ η Ευρώπη είναι μια ήπειρος ακρωτηριασμένη με και αποτέλεσε το χώρο διεξαγωγής των δύο Παγκόσμιων Πολέμων. Πάνω της έχουν χαραχτεί, με μια διακεκομμένη γραμμή, οι συμφωνίες της Γιάλτας. Πάνω της υπάρχουν οι διαχωριστικές γραμμές των δύο αντιπάλων συνασπισμών, του ΝΑΤΟ και του Συμφώνου της Βαρσοβίας, με τους ανταγωνισμούς, τις εντάσεις και την κούρσα των συμβατικών και πυρηνικών εξοπλισμών. Πάνω της επίσης εκδηλώνεται ο συναγωνισμός, η συνεργασία αλλά και ο ανταγωνισμός δύο Οικονομικών Κοινοτήτων, της ΕΟΚ και της ΚΟΜΕΚΟΝ.

Πρέπει να σηκωθεί κανείς ψηλά, να φτάσει ίσως τα σύννεφα για να διαπιστώσει και να πει μια αληθή γεωγραφικά και ιστορικά αλήθεια;

Νομίζω όχι. Όλοι μας ξέρουμε ότι κάποτε η γηραιά ήπειρος, πρέπει για να μη γίνει γήρσασμένη και δορυφορική, να βρει την ενότητά της από την Ιβηρική Χερσόνησο μέχρι τα Ουράλια και από τη Μεσόγειο μέχρι τη Σκανδιναβία και να ξανανώσει το κορμένο νήμα της ιστορίας. Αυτή είναι η αλήθεια.

Βέβαια είναι και το μεγάλο και το κυρίαρχο ζητούμενο όλων των λαών της Ευρώπης.

ΓΙΑΤΙ η Ευρώπη είναι η ήπειρος όπου άνθισαν οι πολιτισμοί, ιδέες, αξίες, ιδεολογίες, αντιθέσεις και επαναστάσεις. Είναι η ήπειρος, όπου δοκιμάστηκαν και δοκιμάζονται διαφορετικά κοινωνικο - οικονομικά συστήματα, διαφορετικοί θεσμοί, διαφορετικές πολιτικές και κοινωνικές προτάσεις.

ΓΙΑΤΙ το 1992 οι 12 χώρες των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων θα αντιμετωπίσουν μια ισχυρή πρόκληση, ένα ισχυρό shock με την ίδια τους την ταυτότητα με τον ίδιο τους τον εαυτό μιας και είναι ειλημένη η απόφαση για την ενοποίηση των χωρών για μια «Ευρωπαϊκή Κοινότητα» που θα κυριαρχεί και των κυριαρχικών δικαιωμάτων μας στο Αιγαίο;

Ποια θα είναι η κλιμακούμενη Ειρηνική και Εθνικο - αμυντική μας στρατηγική για την υπεράσπιση του Ελληνισμού και την προώθηση της Ελλάδας;

Το ΠΑΣΟΚ έχει πλήρη συνείδηση των ευθυνών του. Έχει θέσει τέτοιους προβληματισμούς και ερωτήματα και αναλύσεις πολύ πριν. Απλώς θυμίζω τις θέσεις του Συνεδρίου μας. Επίσης έχει προωθήσει επεξεργασίες για μια ιεραρχημένη απάντηση τόσο στο πεδίο του προγραμματισμού όσο και στο πεδίο των πολιτικών αποφάσεων και παρεμβάσεων.

Επίσης με σαφήνεια είχα διατυπώσει παρόμοιους και πιο έντονους προβληματισμούς στη Βουλή κατά τη συζήτηση του Προϋπολογισμού αλλά και άλλοτε.

Παραθέτω σήμερα μια μικρή παραπομπή από την ομιλία μου στη Βουλή στις 18/12/1986.

«Το 1992 είναι ένας κρίσι-

Η άλλη τασή, εδώ ίσως επεκτατό περισσότερο γιατί το ΠΑΣΟΚ και συμμετέχει και ενδιαφέρεται, θέλα και οραματίζεται την Ευρώπη μια δύναμη αυτόνομη και θετικά αυτοπροσδιορισμένη με ισότιμη και δυναμική σχέση προς όλες τις άλλες χώρες.

Εξελίχεται σε οραματισμό την Ευρωπαϊκή μια δύναμη Ειρήνης. Υφάρχει και ανοιχτές συνεργασίες με την Ανατολή, μια δύναμη με δική της άμυνα. Μια δύναμη πολιτισμική, με επικοινωνιακή και τεχνολογική αυτοδυναμία. Μια δύναμη με προοπτική οικονομικής ανάπτυξης αλλά ταυτόχρονα με προοπτική κοινωνικής δικαιοσύνης, που θα κατοχυρώνει τις κατακτήσεις του Κράτους Πρόνοιας και θα αρνείται την κοινωνία των 2/3. Μια δύναμη ομανοιστικών ιδεών, ευαισθητών και αξιών, πολιτικών σχεδίων, κοινωνικών στρατηγικών, θεσμικών προτάσεων, που στηρίζονται στην ελευθερία, στο διάλογο, στις ευρύτατες συναινέσεις και στις νέες συνθέσεις.

Αυτοί είναι οι βασικοί προσανατολισμοί των προοδευτικών δυνάμεων, που προσπαθούν μέσα από την πολυχρωμία και την πολλαπλότητα τους να βρουν αξιόπιστους δρόμους και φερέγγυες συγκλίσεις. Αυτό βέβαια είναι μια δύσκολη διαδικασία γιατί προϋποθέτει τη διαμόρφωση μιας στρατηγικής για τις δημοκρατικές προοδευτικές δυνάμεις, που θα υπερβαίνει τα σύνορα χωρίς όμως να χάνονται οι ιδιομορφίες των χωρών και οι ιδιαιτερότητες των πολιτικών σχηματισμών.

Προϋποθέτει επίσης τη διαμόρφωση μιας στρατηγικής της δυνατής ευρύτερης και πλουραλιστικής Αριστεράς με προγραμματικές προσεγγίσεις και κοινές επιλογές και με ευρωπαϊκή προοπτική και αλληλεγγύη.

Αυτές οι προϋποθέσεις έχουν με τη σειρά τους ως προαπαιτούμενα την ποιτική υπέρβαση του χάσματος ανάμεσα στους φορείς της Β' και Γ' Διεθνούς, την κατανόηση και τη συμφωνία για τις εθνικές ιδιαιτερότητες, την αναγνώριση της δύναμης και των διαφορών με τους ριζοσπαστικούς ορισμένους φορείς και ρευμάτων, την ανάπλαση και την ανασύνθεση των σχέσεων με τους Πράσι-Στρατηγική της Εθνικής Λαϊκής Ενότητας δεν έχει καμιά απολύτως σχέση με τη στρατηγική των Λαϊκών Μετώπων, όπου αλλού κάτω από άλλες συνθήκες, συγκυρίες και εποχές δοκιμάστηκαν και κρίθηκαν.

VIII Η έλλειψη «μητρικών» μαζικών σοσιαλιστικών κομμάτων στην Ελλάδα.

Η ανάδειξη του ΠΑΣΟΚ, ως κυρίαρχη έκφραση ενός μαζικού και προοδευτικού ρεύματος με ριζοσπαστικό πατριωτικό, πολιτικό και κοινωνικό προσανατολισμό είναι ένα γεγονός με μια σταθερή επιβεβαίωση. Έτσι το ΠΑΣΟΚ από την ίδρυσή του, ως σύγχρονο και ριζοσπαστικό σοσιαλιστικό Κίνημα, έλαβε θετικά υπερβεί την παραδοσιακή αντιπαλότητα των κλασικών κληρονόμων του ιστορικού σχίσματος της Β' και Γ' Διεθνούς.

Εξελίχεται σε οραματισμό της Ελλάδας μπροστά στην πρόκληση του 1992 και του 2000 Η ετοιμότητα του ΠΑΣΟΚ

7. Είναι αλήθεια ότι, από τώρα ως το 2000, με ενδιάμεσο σταθμό το 1992, κρίνεται η εξέλιξη της κοινωνίας μας και το μέλλον της χώρας μας. Ποια πρέπει να είναι η απάντηση της Ελλάδας; Ποια είναι η ετοιμότητα του ΠΑΣΟΚ;

Δεν χωράει καμιά αμφιβολία, ότι μπροστά μας έχουμε δύο χρονικά ορόσημα. Το πραγματικό ορόσημο είναι το 1992, γιατί θα έχει αποφασιστική επίδραση για τη χώρα μας μια και πρόκειται για την αφετηρία της ενοποίησης της αγοράς της ΕΟΚ με άμεσο στόχο την «Ευρώπη δίχως σύνορα». Το άλλο ορόσημο είναι το 2000, που έχει περισσότερο συμβολική σημασία αλλά πάντα υπενθυμίζει τις ανάγκες, τις απαιτήσεις και τις προοπτικές μας για το ορατό μέλλον.

Αυτά τα δύο ορόσημα μέσα στο χρόνο οφείλουν να μας αναγκάσουν να σκεφτούμε και να σχεδιάσουμε να δράσουμε και να δημιουργήσουμε. Είμαστε υποχρεωμένοι να θέσουμε τα βασανιστικά ερωτήματα.

Ποια θα είναι η θέση της Ελλάδας στο Διεθνή Καταμερισμό Εργασίας;

Πώς θα εξελιχτεί μέσα σ' αυτή την περίοδο, τι μεταλλάξεις θα υποστεί και ποιες προκλήσεις θα αντιμετωπίσει σ' όλους τους τομείς;

Ποια θα είναι η οικονομική της δομή και ποια η προσαρμογή της στις νέες τεχνολογίες;

Ποια θα είναι η δύναμη των πολιτικών και των κοινωνικών δυνάμεων καθώς και η εξέλιξη των θεσμών;

Ποια θα είναι τα όρια και οι δυνατότητες για την άσκηση μιας αυτοδυναμίας και ανεξάρτητης πολιτικής;

Πώς μπορεί να κλιμακωθεί η υπαρκτή απειλή της Τουρκίας τόσο εναντίον του Ελληνισμού στην Κύπρο όσο και εναντίον της εδαφικής ακεραιότητας και των κυριαρχικών δικαιωμάτων μας στο Αιγαίο;

Ποια θα είναι η κλιμακούμενη Ειρηνική και Εθνικο-αμυντική μας στρατηγική για την υπεράσπιση του Ελληνισμού και την πρόσπιση της Ελλάδας;

Εξελίχεται σε οραματισμό την Ευρωπαϊκή μια δύναμη Ειρήνης. Υφάρχει και ανοιχτές συνεργασίες με την Ανατολή, μια δύναμη με δική της άμυνα. Μια δύναμη πολιτισμική, με επικοινωνιακή και τεχνολογική αυτοδυναμία. Μια δύναμη με προοπτική οικονομικής ανάπτυξης αλλά ταυτόχρονα με προοπτική κοινωνικής δικαιοσύνης, που θα κατοχυρώνει τις κατακτήσεις του Κράτους Πρόνοιας και θα αρνείται την κοινωνία των 2/3. Μια δύναμη ομανοιστικών ιδεών, ευαισθητών και αξιών, πολιτικών σχεδίων, κοινωνικών στρατηγικών, θεσμικών προτάσεων, που στηρίζονται στην ελευθερία, στο διάλογο, στις ευρύτατες συναινέσεις και στις νέες συνθέσεις.

Επίσης με σαφήνεια είχα διατυπώσει παρόμοιους και πιο έντονους προβληματισμούς στη Βουλή κατά τη συζήτηση του Προϋπολογισμού αλλά και άλλοτε.

Παραθέτω σήμερα μια μικρή παραπομπή από την ομιλία μου στη Βουλή στις 18/12/1986.

«Το 1992 είναι ένας κρίσιμος χρόνος. Δεν ξέρω τότε πως θα σκέπτεται η Κυβέρνηση, η Βουλή, είναι αρκετά χρόνια από σήμερα. Αλλά ένα είναι βέβαιο: ότι αν πέσουν όλα τα εμπόδια, δημοσιονομικά και γραφειοκρατικά, διοικητικά και ενοποιηθεί πράγματι η ευρωπαϊκή αγορά, όπως είναι ο στόχος τότε ή θα έχει μπει η Κοινότητα στο κλίμα ευθύνες, συνυπευθυνότητας για όλες τις 12 χώρες που την αποτελούν ή οι αντιφάσεις και οι αντιθέσεις θα οδηγήσουν σε διάσπαση. Υπάρχουν, με άλλα λόγια, μπροστά μας κάπου 6 χρόνια στα οποία και εμείς πρέπει να δώσουμε τη μάχη του εκσυγχρονισμού και της αφομοίωσης της νέας τεχνολογίας.

Παίζετε, κυριολεκτικά, η τύχη της χώρας μας, σε αυτά τα χρόνια».

Πιστεύω, ότι μπορούμε να επέμβουμε στη συγκυρία και να πετύχουμε θετικά και ευνοϊκά αποτελέσματα.

Όλες οι πολιτικές και όλες οι κοινωνικές δυνάμεις και κυρίως οι ηγεσίες τους δοκιμάζονται, αξιολογούνται, κρίνονται και καταγράφονται. Όλοι μας έχουμε ευθύνη απέναντι στον τόπο, στο λαό, στην ιστορία, στις νέες γενιές των Ελλήνων. Δεν ωφείλει κανένας να κρύβεται πίσω από το δάχτυλο, όχι μόνο γιατί μοιάζει αστείο αλλά και γιατί δεν έχουμε τον καιρό να περιμένουμε.

Είναι η ώρα να πούμε κάποιες αναντίρρητες αλήθειες και να συμφωνήσουμε. Μπροστά στην κοσμογονία, του 1992 και του 2000 όλα μοιάζουν μικρά και εφήμερα. Μπροστά στις αμετάθετες προκλήσεις και απαιτήσεις του 1992 και του 2000 κάθε τι, που είναι παλιό και αναντίστοιχο με αυτές τις εθιμικές αναγκαιότητες, πρέπει να αλλάξει. Να αλλάξει ριζικά και άμεσα. Ένας ορισμένος τύπος πολιτικής και κοινωνικής διαπάλης, ένας συγκεκριμένος τύπος οικονομικού προγραμματισμού, ένας συντηρητικός τύπος σκέψης, διαλόγου και δράσης έχει συμπληρώσει τα χρόνια του και έχει κλείσει τον κύκλο του.

για σπατάλη χρόνου, λόγων και δυνάμεων, για ανούσιες αντιπαράθεσεις και εφημερίδες συγκρίσεις και πολιτικές επικλήσεις με το παρελθόν. Οφείλουμε να καταλάβουμε ότι το μέλλον έχει ανοιχτεί, χωρίς βέβαια να μας ριχτεί, ένα λογαριασμό για το Έθνος, για την κοινωνία, για όλους τους πολιτικούς σχηματισμούς, για όλους τους κοινωνικούς και παραγωγικούς φορείς για όλα τα συνδικάτα των εργαζομένων, για όλους τους πολίτες. Αυτό το λογαριασμό θα τον λοφίλουμε όλοι μας χωρίς καμιά δυνατότητα υπεκφυγής και άρνησης.

Για τούτο απαιτούνται μέσα από τις δεδομένες διαφορές και αντιθέσεις μας, να δώσουμε όλοι μας με επιγνώση των ευθυνών μας τίτλιες μάχες για τον παρόν και το μέλλον και να μην καταφεύγουμε στις εύκολες σκισμαχίες για το παρελθόν.

Είναι κοινή ομολογία και κοινή θέληση, ότι το υπαρκτό επιθετικό και σφριγηλό πνεύμα των πολιτών του τόπου μας δεν αρκεί για τις δύσκολες περιστάσεις. Χρειάζονται ριζικές τομές, για να τελειώσει ο εφησυχασμός και η μοιρολατρία και για να μπει η Ελλάδα και ο Ελληνισμός σε μια τροχιά ανέτασης, συσπείρωσης και δημιουργίας. Απαιτείται να αφυπνιστούμε και να αγωνιστούμε για όλα τα θέματα.

Είμαστε υποχρεωμένοι μέσα από το διάλογο και τις διαφορές, να βρούμε κοινούς τόπους και κοινές προσεγγίσεις, να διαμορφώσουμε ένα εμπνευσμένο πρόγραμμα, που θα στηρίζεται σε πραγματικές θελήσεις, συγκαταθέσεις και συνειδήσεις.

Έχουμε και την ανάγκη και την επιθυμία και την υποχρέωση να επιβιώσουμε μέσα σε πρωτόγνωρες συνθήκες. Να πιστέψουμε και να εργαστούμε φιλότιμα για ένα πρόγραμμα με φιλόδοξους αλλά και με ρεαλιστικούς στόχους, τόσο για το 1992 όσο και για το 2000. Οι στιγμές για τον τόπο μας είναι κρίσιμες οξυμένες και χρειάζεται να δώσουμε αγώνες και να μεγαλοουργήσουμε μια φορά σε περίοδο ειρήνης μιας και ιστορικά τα «θαύματα» του Ελληνισμού, συνδέονται κυρίως με τα πεδία των μαχών. Να λοιπόν μια πρόκληση για να δώσουμε εξετάσεις και να πετύχουμε ένα «ειρηνικό θαύμα» του Ελληνισμού αντίστοιχο με το 1821, των αγώνων της Εθνικής Ολοκλήρωσης, της Εποποιίας του '40, της Καθολικής Αντίστασης και του Εθνικο-απελευθερωτικού Λαϊκού Αγώνα στην Κατοχή. Ας αναμετρηθούμε λοιπόν ως νέοι Έλληνες και Πατριώτες με αυτό το παρελθόν και ας είμαστε σίγουροι για το «ειρηνικό θαύμα» του 2000. Μην

περιμένουμε να μας χαριστεί τίποτα γιατί τα πάντα κατακτιούνται με αγώνες και με θυσίες, με προοπτικές και ελπίδα.

Το σχέδιο για το 1992 και 2000, ως ολοκληρωμένη απάντηση του Ελληνισμού, οφείλει να είναι ένα κατευθυντήριο πλαίσιο που θα ωθεί τη χώρα και την κοινωνία μας σε μια συντεταγμένη κίνηση.

Αυτό το σχέδιο οφείλει να προκαλεί το ενδιαφέρον και την αφύπνιση όλων των πολι-

τικών και των κοινωνικών δυνάμεων και απαιτεί τη δημιουργική συμβολή τους.

Αυτό το σχέδιο οφείλει να περιέχει συγκεκριμένους, ορατούς και ενδιάμεσους στόχους καθώς και στόχους στρατηγικής προοπτικής για τον Ελληνισμό και την Ελλάδα, για την οικονομία, την τεχνολογία και την κοινωνία, για την ανάπτυξη, το περιβάλλον, την οικολογία και τον πολιτισμό, για τους θεσμούς του κοινωνικού κράτους, για τους θεσμούς της λαϊκής κυριαρχίας και της λαϊκής συμμετοχής και του κοινωνικού ελέγχου, για την εκπαίδευση και τα μαζικά μέσα επικοινωνίας.

Προκύπτουν δύο εύλογα ερωτήματα: αυτό το σχέδιο πώς διαμορφώνεται και πώς προωθείται;

Ας μην έχουμε αυταπάτες. Πρόκειται για μια Ηράκλεια προσπάθεια που προϋποθέτει μια ανοιχτή διαδικασία και μια καινούρια πολιτική κουλτούρα από όλους τους φορείς. Είναι αυτονόητο, ότι η διαμόρφωση και η προώθησή του στηρίζεται σε ένα θεσμολογικό και ουσιαστικό διάλογο, σε αποτελεσματικές μορφές πρωτοβουλιών και πράξης και σε ένα πλαίσιο συναινέσεων.

Αυτό το σχέδιο ποιους αφορά και σε ποιους απευθύνεται; Αφορά όχι μόνο την Ελλάδα ως κράτος αλλά και την Ελλάδα ως Έθνος, αφορά όλο τον Ελληνισμό γιατί σε όλες τις μάχες επιβίωσης οι Έλληνες της διασποράς ήταν και είναι παρόντες.

Απευθύνεται, ως πρόταση και ως πρόκληση προς όλες τις πολιτικές και τις κοινωνικές δυνάμεις, προς όλους τους πολίτες χωρίς αποκλεισμούς. Αυτή η πρόταση δεν είναι ανεδαφική. Μπορεί και πρέπει με επιμονή και υπομονή να προχωρήσει. Να προχωρήσει με δεδομένες τις διαφορές και τις συγκρούσεις ανάμεσα στις πολιτικές και τις κοινωνικές δυνάμεις μιας και επιζητεί να οικοδομήσει τις αναγκαίες μίνιμουμ συγκλίσεις και μίνιμουμ κοινές στάσεις πάνω στη διαλεκτική σύνθεση των αντιθέσεων.

Με αυτές τις παραδοχές, τις προτροπές και τους απλούς συλλογισμούς το ΠΑΣΟΚ, τόσο η κυβέρνηση όσο και το κίνημα, ως μαχόμενη πολιτική και ιδεολογική έκφραση ενός κυρίαρχου και δυναμικού και σύγχρονου κοινωνικού ρεύματος αναλαμβάνει την ευθύνη των πρώτων πρωτοβουλιών. Πρωταρχική προϋπόθεση είναι η επεξεργασία ενός καινούριου και αξιόπιστου πλαισίου αναφοράς, διαλόγου, σχέσεων και εμπιστοσύνης με όλες τις πολιτικές και τις κοινωνικές δυνάμεις. Άλλη προϋπόθεση είναι να καταστεί σαφές ότι κάθε κόμμα διατηρεί την αυτοτέλεια, την ιδιαιτερότητα και τις δικές του θέσεις. Ταυτόχρονα όμως οφείλει να επιδιώκει, σύμφωνα με τα λόγια και τις διακηρύξεις του, με πράξεις να δίνει κάθε φορά συγκεκριμένη υπόσταση στις απαραίτητες *minimum* συναινέσεις στα μικρά και τα μεγάλα θέματα.

Αυτές οι πρωτοβουλίες, ως ουσιαστικά στοιχεία μιας

προωθημένης αντίληψης για την ανάγκη και τη δυνατότητα συγκεκριμένων συγκλίσεων και συνθέσεων κάποιων πτυχών των πολιτικών θέσεων διαφορετικών δυνάμεων, έχουν μια δυναμική προέκταση και στο παρόν και στο μέλλον.

Ανοίγουμε, με σταθερό και συστηματικό τρόπο, μια νέα φάση της πολιτικής και της κοινωνικής ζωής, που θα κριθεί κυρίως από την ωριμότητα, τη συνείδηση και την ειλικρίμεια των άλλων δυνάμεων.

Ανοίγουμε ένα καινούριο κεφάλαιο με μοναδικό ορίζοντα τις ανάγκες του σήμερα και τις απαιτήσεις του αύριο, χωρίς μικροκομματικούς υπολογισμούς και σκοπιμότητες.

Ανοίγουμε και δοκιμάζουμε μια νέα φάση στην πολιτική και την κοινωνική ζωή με πλήρη συναίσθηση, ότι έτσι αρχίζει να σηματοδοτείται μελλοντικά μια διαφορετική θεώρηση της στρατηγικής μας και μια εναλλακτική θεώρηση της αυτοδύναμης προγραμματικής μας πρότασης.

Αυτές οι πρωτοβουλίες μας αποτελούν καινοτομία και άνοιγμα, που συνιστά μια πρόκληση προς όλους τόσο ως προς το ΠΑΣΟΚ όσο και ως προς τα άλλα Κόμματα και τους Κοινωνικούς φορείς. Η απάντηση, που θα δώσει ο κάθε πολιτικός σχηματισμός και ο κάθε κοινωνικός φορέας μοιραία θα αποκαλύψει τις πραγματικές του διαθέσεις και τις μέχρι τώρα συγκαλυμμένες στρατηγικές του θεωρήσεις.

Καιρός λοιπόν για μια ουσιαστική εκκίνηση, που θα αποκαλύψει και θα δοκιμάσει την ευελιξία των στρατηγικών προτάσεων και τον πλούτο της πολιτικής κουλτούρας όλων μας.

■ Η επικαιρότητα ενός εθνικού, δημοκρατικού και κοινωνικού διαλόγου

Για τη συσπείρωση του Ελληνισμού, για την εθνική ομοψυχία, για την πατριωτική ενότητα.

Η αναγκαιότητα διαλόγου για τη συσπείρωση, την αλληλεγγύη, τη συνεργασία και την προοπτική των δυνάμεων της Αλλαγής.

8. Πώς η Επικαιρότητα ενός εθνικού, δημοκρατικού και κοινωνικού διαλόγου θα πάψει να ηχεί παράξενα και υποκριτικά; Πώς θα πάψει να είναι μια αόριστη, χωρίς σαφές περίγραμμα, επίκληση;

Πώς η Αναγκαιότητα ενός διαλόγου για τη συσπείρωση και την προοπτική των Δυνάμεων της Αλλαγής θα αντανακλά αληθινές επιθυμίες; Πώς οι αληθινές επιθυμίες των Δυνάμεων της Αλλαγής θα αποτελέσουν μια ελπιδοφόρα πραγματικότητα;

Σε τέτοια βασικά ερωτήματα οι απαντήσεις είναι δύσκολες και σύνθετες αλλά οφείλουν να είναι ουσιαστικές. Να αποτελούν, τόσο τα ερωτήματα όσο και οι απαντήσεις, το γόνιμο έδαφος για την αφετηρία ενός διαλόγου αλήθειας ευθύνης και επίγνωσης, ενός διαλόγου ανοιχτού προς το λαό και ανοιχτού προς το μέλλον. Τα ερωτήματα και οι απαντήσεις μπορούν και πρέπει να εκκινούν από τις διαπιστώσεις της πανθομολογούμενης δύσκολης συγκυρίας αλλά παράλληλα να σκιαγραφούν μια συντεταγμένη πορεία με χρονικούς ορίζοντες και αρθρωμένους στόχους.

Εμείς, το ΠΑΣΟΚ, έχουμε πλήρη γνώση για το περιεχόμενο για τη σημασία και τη δυναμική προέκταση των απαντήσεών μας. Εμείς πιστεύουμε ότι αυτά τα αυθύπαρκτα, θεμελιακά και χυλοδιατυπωμένα ερωτήματα απαιτούν ξεκάθαρες απαντήσεις. Απαντήσεις, που να ανταποκρίνονται αλλά και να διαμορφώνουν μια διαφορετική πραγματικότητα. Απαντήσεις, που να ξεφεύγουν από την αοριστία των μεγάλων λόγων και των μεγάλων υποσχέσεων και να μην επιδέχονται πολλαπλές ερμηνείες.

Το ΠΑΣΟΚ αποδεχεται την αμετάθετη πρόκληση των καιρών, όπως αυτή συμβολικά συμπυκνώνεται στα δύο χρονικά ορόσημα, του 1992 και του 2000.

Το ΠΑΣΟΚ γνωρίζει, ότι οι δικές του, όπως και ΟΛΩΝ

των ΑΛΛΩΝ, απαντήσεις, για να είναι εποικοδομητικές και αξιοπίστες οφείλουν να απαγγιστούν και να αποστασιοποιούνται από κάποιες «αρνητικές» όψεις της πολιτικής και της πρακτικής μας. «Αρνητικές» όψεις που ανεξάρτητα από τις προθέσεις μας κλείνουν και δεν ανοίγουν τους ορίζοντες του διαλόγου. «Αρνητικές» όψεις, που περιορίζουν και δεν εμπλουτίζουν τις δυνατότητες των απαραίτητων συναινέσεων. «Αρνητικές» όψεις, που, όχι πάντα αλλά ορισμένες φορές, δημιουργούν από την αναντιστοιχία των πράξεών μας μια κρίση αξιοπιστίας του πολιτικού μας λόγου και μια κρίση εμπιστοσύνης στις σχέσεις μας, με ορισμένες κάθε φορά πολιτικές και κοινωνικές δυνάμεις.

— Για τούτο είναι αναγκαίο οι απαντήσεις μας «αυτές καθ' αυτές» να είναι ανατρεπτικές και ανααιρετικές αυτών των «αρνητικών» όψεων της πολιτικής μας.

— Για τούτο οι απαντήσεις μας είναι αναγκαίο να συσχετίζονται με μια σχεδιασμένη κι αισθητή διαφοροποίηση του καθημερινού μας λόγου και της καθημερινής μας πράξης και στο Κίνημα και στην Κυβέρνηση.

— Για τούτο είναι αναγκαίο οι απαντήσεις μας να συναρτούνται με την υιοθέτηση μιας πολιτικής κουλτούρας σύνθετης και ανανεωτικής, μιας πολιτικής κουλτούρας μαχόμενης αλλά στρατηγικής κυρίαρχα στο μέλλον.

— Για τούτο είναι αναγκαίο οι απαντήσεις μας να συμπορεύονται με μια διαδικασία αναζήτησης, ψηλάφησης και προπαντός δοκιμασίας των δυνατοτήτων μας για εναλλακτικές θεωρήσεις της στρατηγικής μας και για αυθεντικούς προσδιορισμούς του προγραμματικού μας σχεδιασμού.

Κάτω από το φως αυτών των επεξηγήσεων οι απαντήσεις, οι πρωτοβουλίες δεν έχουν συγκυριακό χαρακτήρα και κυρίως είναι καρπός ωριμότητας και όχι αδυναμίας. Γι' αυτό είναι σίγουρο, ότι θα έχουν συνέχεια, συνέπεια και φερεγγυότητα στην έκφρασή τους, αντιστοιχία στην πράξη, πειστική εγκυρότητα στις προθέσεις και οπωσδήποτε θα περιέχουν πάντα τις ισχυρές προκλήσεις για μια προοπτική.

Κατά συνέπεια δεν μπορεί να θεωρηθούν ως κινήσεις σπληνής, ως κινήσεις κορυφής και ως κινήσεις σκοπιμότητας και «εσωκομματικής» κατανάλωσης. Για τούτο και οι άλλες πολιτικές και κοινωνικές δυνάμεις οφείλουν να ξεπεράσουν δραστικά ορισμένες «αρνητικές» όψεις της στρατηγικής, της πολιτικής κουλτούρας και της πρακτικής τους. «Αρνητικές» όψεις που οφείλονται σε πολιτικές προκαταλήψεις, υπερβολές και λαθεμένες εκτιμήσεις, σε μικρο-κομματικές σκοπιμότητες, σε ηρωικές υπεκφυγές και στείρες αρνήσεις για τα μικρά και τα μεγάλα προβλήματα, για τις μικρές και τις μεγάλες προοπτικές του Έθνους, του Λαού και της Κοινωνίας μας.

Μετά από όλες αυτές τις επεξηγήσεις, με τις κριτικές και αυτόκριτες επισημάνσεις νιώθω την υποχρέωση να υπενθυμίσω κάτι, που ασφαλώς έχει αξία γιατί πριν λίγο μίλησα για ωριμανση. Είναι γεγονός ότι τέτοιοι προβληματισμοί, αναζητήσεις και προτάσεις υπήρχαν στο Κίνημά μας και αφορούσαν τόσο τον πολιτικό σχεδιασμό μας όσο και την καθημερινή δράση μας. Έχουν επίσης συμπεριληφθεί στις αποφάσεις μας ως προτάσεις, είτε στην ομιλία του, «προ ημερησίου διατάξεως», στη Βουλή το Νοέμβριο του 1985 είτε στη Σύνοδο της Χαλκίδας. Είναι αλήθεια ότι δημιουργήσαν και θετικές εντυπώσεις και ελπίδες αλλά και αμφισβητήσεις και φόβους. Πρέπει όμως να πούμε ότι οι προτάσεις μας αλλού προχώρησαν λίγο αλλού δεν προχώρησαν καθόλου πότε με δική μας αποκλειστική ευθύνη και πότε με την ευθύνη άλλων δυνάμεων κάθε φορά διαφορετικών. Χρειάζονται κύρος, αξιοπιστία, εμπέδωση και επιμονή. Γι' αυτό οφείλουμε να αναγνωρίσουμε κριτικά και αυτοκριτικά μια συγκεκριμένη κατάσταση και ασφαλώς παίρνουμε και το μερίδιο των ευθυνών μας. Είναι όμως και αυτή μια πράξη σωστή αλλά υποθηκευμένη στο παρελθόν γιατί εξοφλεί κάποιο γραμμάτιο κάποιο λογαριασμό παλιό.

Τα ερωτήματα όμως, όπως και οι απαντήσεις αφορούν το σήμερα και το αύριο. Τι κάνει το ΠΑΣΟΚ, τι σκέφτεται, τι προτείνει;

Περίεγραφα προηγούμενος σε αδρές γραμμές γιατί οφείλει η χώρα και η κοινωνία μας να πορεύεται συντεταγμένα από το παρόν στο μέλλον βασισμένη σε ένα εμπνευσμένο σχέδιο με πραγματικούς αλλά και οραματικούς στόχους. Επίσης ανέλυσα την ανάγκη ενός ανοιχτού και γόνιμου διαλόγου, που θα οδηγεί σε συναινέσεις, σε συσπειρώσεις και σε αποτελεσματικές παρεμβάσεις.

Αυτές οι δύο ενότητες με τις αντίστοιχες βαθύτερες επεξεργασίες, με τις ένδιατοιχες υπαρχήσεις στόχων, με τις πρωτόγνωρες και πειστικές πρωτοβουλίες, μπορούν να αποτελέσουν σταθμό στη μέχρι τώρα γνωστή συνέχεια και ταυτόχρονα αφετηρία για μια απαιτητική πορεία στο μέλλον. Μπορούν να αποτελέσουν τομές, που προκαλούν ένα εσωτικό κύμα για να βγει η πολιτική και η κοινωνική ζωή από το παρελθόν και το κισμέτ και για να αντιμετωπίσει με σχέδια κι επιτυχία όχι μόνο τα σημερινά αλλά τα αυριανά προβλήματα. Μπορούν να αποτελέσουν τομές για να δώσουμε τις μάχες με την ταχύτητα, με τη συνθετότητα και με την προοπτική της εποχής μας.

Σήμερα, εμείς ως ΠΑΣΟΚ, είμαστε αποφασισμένοι, μέσα από την αναγέννησή μας και μέσα από την υπέρβαση της μεταπολιτευτικής συγκυρίας, να δώσουμε μάχες. Να δώσουμε δημιουργικές μάχες εμπροσθοφυλακής, γι' αυτό που έρχεται, και όχι «τιμητικές» μάχες οπισθοφυλακής,

γι' αυτό που φεύγει.

Για τούτο θεωρούμε αναγκαίο, όλες οι πολιτικές και οι κοινωνικές δυνάμεις και όλοι οι πολίτες της χώρας μας να αντλήσουμε από το παρελθόν εμπειρίες, συμπεράσματα και διδάγματα αλλά ταυτόχρονα να μην προσκολληθούμε σ' αυτό, ας έχουμε βιώματα, αντιθέσεις και διαφορετικές απόψεις.

Να καταθέσουμε ΟΛΟΙ ΜΑΣ προτάσεις και πολιτικές για το δύσκολο κι ανήσυχο παρόν με την αγωνία και τη θέληση να βρούμε σημεία επαφής, σημεία σύγκλισης για κοινούς προβληματισμούς, προσεγγίσεις και συναινέσεις σε κρίσιμες αποφάσεις και χειρισμούς.

Να προβάλλουμε ΟΛΟΙ ΜΑΣ αυτόνομα τις στρατηγικές και τις προγραμματικές μας προτάσεις για το παρόν και το μέλλον αλλά ταυτόχρονα να ερμεινύουμε στο γόνιμο διάλογο και στη γόνιμη

αντιπαράθεση. Ταυτόχρονα να δίνουμε και να δώσουμε, βεβαίως μέσα από τις διαφορές μας αλλά πάντα συντεταγμένα, τις κορυφαίες και τις καθημερινές, αλλά καθοριστικές μάχες, με σύνθεση, με αλληλεγγύη, με αίσθηση προοπτικής.

■ Τι προτείνει το ΠΑΣΟΚ για τον ελληνισμό και τα εθνικά θέματα

Προτείνουμε προς όλες τις πολιτικές και τις κοινωνικές δυνάμεις της χώρας, προς όλους τους πολίτες αλλά και προς όλους τους Έλληνες της διασποράς και τους φορείς τους να αναζητήσουμε με ανοιχτό διάλογο και με μονιμότερες μορφές συνεργασίας τη δυνατή ευρύτερη συναινέση και να επιδιώ-

ξουμε αλληλέγγυα και κοινή στάση στα θέματα του ελληνισμού και στα εθνικά μας θέματα.

Να τοιμήσουμε να δώσουμε ουσιαστικό περιεχόμενο στις επικλήσεις για συσπείρωση του ελληνισμού, για εθνική ομοψυχία, για πατριωτική ενότητα.

Να αναπαύσουμε σε κάθε χώρο, στο επίπεδο της κοινής γνώμης, ένα πραγματικά πληροφόρημένο και σταθερά προσανατολισμένο ρεύμα Φιλελληνισμού, όχι μόνο στην αρχαιοελληνική του κρίσιμη εκδοχή αλλά στη νεοελληνική του χρήσιμη εκδοχή.

Να δοκιμάσουμε, στο επίπεδο των κρατών και των οργανισμών, τους πραγματικούς φίλους και να μετρήσουμε τους πραγματικούς συμμάχους στη βάση της αυτονομίας και του δικαίου, της ανεξαρτησίας και της κυριαρχίας, της αμοιβαιότητας

και της ισοτιμίας.

Να αντιμετωπίσουμε ενωμένοι, εμπνευσμένοι και πανέτοιμοι, με πατριωτική συνείδηση, την υπαρκτή και χειροπιαστή απειλή της Τουρκίας, αποτρέποντας τη συρρίκνωση του ελληνισμού, υπερασπίζοντας τα κατοχυρωμένα και απaráγραπτα κυριαρχικά μας δικαιώματα στο Αιγαίο, προασπίζοντας την εδαφική μας ακεραιότητα υπηρετώντας την υπόθεση της Ειρήνης και της Φιλίας στην περιοχή.

Αποτελεί δεδομένο, ιστορικά επιβεβαιωμένο, ότι το επεκτατικό σχέδιο των σερβιστικών κύκλων της άρχουσας τάξης της Τουρκίας έχει κλιμακούμενους στόχους και χρονικό βάθος.

Εμείς οφείλουμε να αντιπαρατάξουμε ένα αποτρεπτικό σχέδιο ένα Σχέδιο Ειρήνης. Γιατί είναι αναγκαίο να εντάξουμε τη συσπείρωση του ελληνισμού, την ομοψυχία του έθνους, τις δυνατότητες της

οικονομίας, την εδραίωση των διεθνών μας δεσμεύσεων, τον εκσυγχρονισμό των Ενόπλων Δυνάμεων και την απόκτηση της πατριωτικής συνείδησης σε ένα Σχέδιο Εθνικό - Αμυντικής Στρατηγικής. Σε ένα σχέδιο πρόβλεψης και ετοιμότητας για την Ειρήνη, τον Ελληνισμό και την Ελλάδα, σε ένα σχέδιο με συγκεκριμένους στόχους και χρονική προοπτική.

■ Τι προτείνει το ΠΑΣΟΚ

Προτείνουμε προς όλες τις Δημοκρατικές Πολιτικές και Κοινωνικές Δυνάμεις να διαμορφώσουμε, μέσα από ανοιχτό διάλογο και σταθερές μορφές συνεργασίας και δράσης, ένα κοινό κώδικα για την κατοχύρωση και την προοπτική των δημοκρατικών θεσμών καθώς και για τις κατακτήσεις, τις ελευθερίες και τα δικαιώματα των πολιτών.

Να αναβαθμίσουμε τη λειτουργία του Κοινοβουλίου, ως κορυφαίου θεσμού της πλουραλιστικής και πολυκομματικής δημοκρατίας.

Έτσι πέρα από την άσκηση της κριτικής και του ελέγχου από την Αντιπολίτευση προς την κυβέρνηση και πέρα από τον διάλογο και το νομοθετικό έργο, να προγραμματίζονται συζητήσεις με ορισμένες θεματικές ενότητες, όπου θα διαλέγονται και θα συγκλίνουν και συντίθενται απόψεις για τα αντίστοιχα ζητήματα. Επίσης να αποκτήσουν νόμιμο περιεχόμενο αξία και κύρος και διακομματικό ρόλο οι διακομματικές επιτροπές, που πρέπει να αυξηθούν γιατί τα θέματα αιχμής είναι πολλά (π.χ. αποδημιος, παιδεία, τεχνολογία, ραδιοφωνία κ.λπ.).

Να δώσουμε πνοή και ζωντάνια, δυναμική προοπτική στους κοινωνικούς θεσμούς, στους αντιπροσωπευτικούς θεσμούς, στους θεσμούς της λαϊκής συμμετοχής και κοινωνικού ελέγχου (π.χ. βαθμίδες Τ.Α., Συνδικαλιστικό Κίνημα, Τ.Ε.Ε., Ε.Φ.Ε.Ε., Ε.Ε.Α.ΑΠ. (ανώτατο συμβούλιο Παιδείας), Κ.Ε.Σ.Υ. κ.λπ.).

Να δώσουμε τη μάχη του εκσυγχρονισμού και της εξελίξης, ανιχνεύοντας ένα πλαίσιο συγκαταθέσεων και κοινών αλλά δραστικών παρεμβάσεων για τους απολύτως αναγκαίους εκσυγχρονισμούς και τις επιτακτικές μεταβιβάσεις σε όλους τους τομείς, για να γίνει η κοινωνία μας σύγχρονη και ανοιχτή.

Να βγάλουμε από το περιθώριο της πολιτικής και κοινωνικής ζωής, μέσα από το λήθαργό και ανοικτό διάλογο και μέσα από τη δράση θεσμοθετημένων οργάνων, βασικές έννοιες. Βασικές έννοιες που παραπέμπουν σε καταστάσεις και αφορούν την έξοδο από την κρίση και την ανόρθωση της Οικονομίας μας.

Πέρα ή ταυτόχρονα με την εισοδηματική πολιτική, ας φωνάξουμε ανοικτά αλλά όχι συνθηματολογικά δημιουργικά και ας δημιουργήσουμε αντίστοιχη συνείδηση για την

ανάπτυξη, για την ανταγωνιστικότητα, την παραγωγικότητα, την έρευνα, την τεχνολογική αναβάθμιση, την τυποποίηση, το καταναλωτικό πρότυπο, την ανεργία, τη λειτουργία της δημόσιας διοίκησης κ.λπ. Είναι καιρός σε ένα νηφάλιο διάλογο, να πούμε πολλά με το όνομά τους, και για να διεκδικήσουμε και για να δημιουργήσουμε.

■ Τι προτείνει το ΠΑΣΟΚ

Προτείνουμε προς όλες τις πολιτικές και τις κοινωνικές δυνάμεις, προς όλους τους πολίτες, που αγωνιούν και ελπίζουν, νιάζονται και αγωνίζονται για την Ειρήνη, την Ύφεση και τον Αφοπλισμό. Διάλογο, συνεργασία και κοινές πρωτοβουλίες.

Προτείνουμε προς όλες τις δυνάμεις, που αγωνίζονται για την Ανεξαρτησία, να προωθήσουμε ουσιαστικά και όχι συνθηματολογικά ένα πατριωτικό και διεθνιστικό Κίνημα. Να εμβαθύνουμε με διάλογο και αναλύσεις, συνεργασία και κοινές εκδηλώσεις την πολυσήμαντη σχέση της Ανεξαρτησίας με την Ακεραιότητα και την Ειρήνη, με τη Γιάλτα και τους συνασπισμούς, με την ένταση στην περιοχή και την τουρκική απειλή, με την οικονομία και την ανάπτυξη, με την τεχνολογία, την Έρευνα και την Εκπαίδευση, με τον Πολιτισμό και τα Μαζικά Μέσα Επικοινωνίας.

Προτείνουμε προς όλες τις πολιτικές και κοινωνικές δυνάμεις, προς όλους τους πολίτες, που δεν προβληματίζονται μόνο για την έξοδο από την κρίση αλλά συνειδητοποιούν και ψάχνουν και ελπίζουν και για την έξοδο από το σόστημα, που γεννά την κρίση και κριτική και Διάλογο και Συνεργασία και κοινή δράση σε όλα τα καθημερινά μέτωπα πάλης.

Προτείνουμε προς όλες τις Δυνάμεις της Προόδου, της Δημοκρατίας και της Αριστεράς, που αγωνίζονται και νιάζονται αληθινά για το παρόν και το μέλλον της Αλλαγής, ανοιχτές κοινές συζητήσεις και κοινές δραστηριότητες για τον προσανατολισμό, το περιεχόμενο τους ρυθμούς και την προοπτική της Αλλαγής.

Ανοιχτές και κοινές συζητήσεις και κοινές δραστηριότητες για τους κοινωνικούς, τους αναπτυξιακούς και θεσμικούς στόχους για την πλουραλιστική προγραμματική πολιτική και για την ιδεολογική πολλαπλότητα της Αλλαγής. Ανοιχτές συζητήσεις για τις διαφορές μας, τις προσεγγίσεις και τις συγκλίσεις και τις συμφωνίες μας, γι' αυτά που μας χωρίζουν και αυτά που μας ενώνουν.

Προτείνουμε προς όλες τις Δυνάμεις της Προόδου, της Δημοκρατίας και της Αριστεράς με οδηγό την πλούσια πείρα και παράδοση των προηγούμενων αγωνιστικών περιόδων να ξαναβρούν περιεχόμενο, νόημα και αξία ο-

ρισμένες λέξεις και αρχές και να δημιουργήσουμε νέες συναγωνιστικές και αξιόπιστες σχέσεις, σχέσεις εμπιστοσύνης και συνεργασίας σε όλους τους κοινωνικούς χώρους και σε όλους τους θεσμούς. Να ανταλλάξουμε με ανοικτό διάλογο κριτική και αντιπαράθεση, σκέψεις, εμπειρίες και προτάσεις και να αναζητήσουμε χωρίς αφορισμούς, αποκλεισμούς και ηγεμονισμούς, τις δυνατότητες και τις προϋποθέσεις για συναινέσεις ευρύτερες, βασισμένες σε πραγματικές συγκλίσεις εκτιμήσεων και σε επεξεργασμένες σε βάθος θέσεις.

Να δοκιμάσουμε ανοικτά τη φερεγγυότητα των θεωρητικών αναλύσεων και σχεδίων και των αφηρημένων λόγων στο πεδίο της ζωής, στο πεδίο της πράξης, με κριτές τους εργαζόμενους των κοινωνικών χώρων, με κριτή το λαό.

Προτείνουμε προς όλες τις δυνάμεις της προόδου, της δημοκρατίας, της αλλαγής και της αριστεράς να προβάλλουμε, σε ένα πρόγραμμα μετάβασης με στόχους και ενδιαμέσους στόχους, μια μακρόπνοη αλληλέγγυα στάση με στρατηγική κατεύθυνση και προοπτική τον ελληνικό δημοκρατικό δρόμο για τον σοσιαλισμό. Ένα δρόμο, που σέβεται τον πολυκομματισμό και τον ιδεολογικό πλουραλισμό, αναγνωρίζει τις πολιτικές και τις κοινωνικές και τις ιστορικές ιδιαιτερότητες των δυνάμεων της Αλλαγής, κατοχυρώνει και διευρύνει τις ατομικές και συλλογικές ελευθερίες και τα δικαιώματα των πολιτών, καθιερώνει σύστημα μίκτης οικονομίας, θεσμούς λαϊκής συμμετοχής και κοινωνικού ελέγχου και θεσμούς αυτοδιαχείρισης και άμεσης δημοκρατίας.

Να προβάλλουμε μια μακρόπνοη αλληλέγγυα δυναμική, δοκιμασμένη και επικυρωμένη πρακτικά στην πορεία της μετάβασης, για μια κοινωνία πολιτών, με ελευθερία και δημοκρατία, με ισότητα και δικαιοσύνη.

Να δοκιμάσουμε, να προβάλλουμε μια μακρόπνοη αλληλέγγυα στάση και δημιουργική δράση για μια Ελλάδα ακέραιη και κυρίαρχη, ανεξάρτητη και σοσιαλιστική, για μια κοινωνία ανθρώπινη χωρίς εκμετάλλευση και δίχως αλλοτρίωση.

■ «Τρίτος δρόμος» για τον σοσιαλισμό

9. Γιατί ορισμένες φράσεις - κλειδιά αποτελούν τον κώδικα της στρατηγικής και της πολιτικής μας φυσιογνωμίας;

Μπορεί κάθε λέξη του κώδικα να παραπέμπει, να αποκαλύπτει και να προσδιορίζει μια ολόκληρη κατάσταση, μια ολόκληρη πρόταση;

Κάθε λέξη έχει μια συγκεκριμένη ιδεολογική σήμανση, που καθορίζεται από το δικό της γνήσιο νόημα «αυτό καθ' αυτό» ή από τους ιστορικούς συνειρμούς και τους παραλληλισμούς;

Όλες αυτές οι ερωτήσεις είναι κρίσιμες γιατί αποτελούν μια ισχυρή πρόκληση για να ξεκαθαρίσουμε ορισμένες ίσως απορίες, ίσως συγχύσεις, ίσως λαθεμένες απόψεις, είτε συντρόφων και συναγωνιστών, είτε φίλων και αντιπάλων.

Η οριοθέτηση του τι είναι και τι θέλει το ΠΑΣΟΚ είναι ασφαλώς μια πράξη θετική, γιατί ένα Κίνημα οφείλει να αυτοπροσδιορίζεται και όχι να ετεροπροσδιορίζεται σε σχέση με άλλους. Η οριοθέτηση και ο αυτοπροσδιορισμός του ΠΑΣΟΚ μας βοηθάει να αποδώσουμε το νόημα κάποιων «ιερών» λέξεων. Άλλωστε είναι πολύ επίκαιρο ίσως και αναγκαίο με ευκαιρία την Αναγέννηση του ΠΑΣΟΚ να θυμηθούμε δύο στίχους του Γάλλου ποιητή Πολ Ελύαρ:

«Και μέσα από τη δύναμη ΜΙΑΣ ΛΕΞΗΣ ξαναρχίζω τη ζωή μου»

Σε τέτοιες στιγμές, στιγμές ανάτασης, αναγέννησης και υπέρβασης οφείλουμε να μιλήσουμε με ειλικρίνεια και ευθύτητα για το όνομά μας. Να δώσουμε τα στοιχεία της ταυτότητάς μας, μιας ταυτότητας, που περιέχει ιδέες, αρχές και αξίες.

«...Ο αγώνας του Πανελληνίου Σοσιαλιστικού Κινήματος για την Εθνική μας Αναγέννηση για μια Δημοκρατική και Σοσιαλιστική Ελλάδα, στηρίζεται στην αρχή πως η Εθνική Ανεξαρτησία αποτελεί προϋπόθεση για την πραγμάτωση της Λαϊκής Κυριαρχίας, πως η Λαϊκή Κυριαρχία αποτελεί προϋπόθεση για την πραγμάτωση της κοινωνικής απελευθέρωσης, πως η κοινωνική απελευθέρωση αποτελεί προϋπόθεση για την πραγμάτωση της πολιτικής δημοκρατίας...».

Το όραμά μας και οι στρατηγικοί μας στόχοι απαιτούν τη δικαίωση και την εκπλήρωσή τους, μέσα από ανοιχτές, ελεύθερες και δημοκρατικές διαδικασίες, μέσα από διαδικασίες πειθούς και αληθείας. Η δικαίωση και η εκπλήρωση απαιτούν κατακτήσεις και μόχθο, δημιουργική προσπάθεια, θυσίες και αγώνες. Η δικαίωση και εκπλήρωση απαιτούν μια ιστορική περίοδο, μια μεταβατική φάση, που δεν αρχίζει και δεν τελειώνει σε μια μέρα και σε μια νύχτα.

9α. Για τούτο μιλάμε για τον ελληνικό, δημοκρατικό και ειρηνικό δρόμο για το σοσιαλισμό.

Αυτές οι 5 «μαγικές» λέξεις έχουν το νόημα και την αξία, τη σημασία και την προοπτική τους και για την θεωρητική μας ανάλυση αλλά και για την καθημερινή μας πράξη.

Η λέξη ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ προσδιορίζει και σηματοδοτεί με έμφαση τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά μιας χώρας περιφερειακής, μιας χώρας του ευρωπαϊκού Νότου. Μιας χώρας με ιδιόμορφη κοινωνική δομή και οικονομική διάρθρωση, με ένα συγκεκριμένο συσχετισμό πολιτικών δυνάμεων και μια συγκεκριμένη παράδοση στη διατάξη τους και στην ιδεολογική μετεξέλιξή τους, με μια απολύτως

εξαιρετική πολιτισμική και ιστορική διαδρομή.

Η λέξη ελληνικός προσδιορίζει και σηματοδοτεί την αρρηκτική σχέση ανάμεσα στην ειρήνη και την ακεραιότητα, την ακεραιότητα και την εθνική κυριαρχία και την ανεξαρτησία, την ανεξαρτησία και την οικονομική αυτονομία. Αυτή η άρρηκτη σχέση προκύπτει γιατί η Ελλάδα έχει το μοναδικό προνόμιο να αντιμετωπίζει την επιθετικότητα της «φίλης και συμμάχου» Τουρκίας. Προκύπτει γιατί η Ελλάδα αποτελεί το γεωγραφικό μεταίχμιο τριών Ηπείρων της Ευρώπης, της Αφρικής και της Ασίας και ταυτόχρονα το κλειδί για το κοινό σημείο της αναφοράς τους δηλαδή τη θάλασσα της

Μεσογείου. Προκύπτει γιατί στην ευρύτερη και ευαίσθητη περιοχή της Ελλάδας συγκρούονται τα γεωπολιτικά συμφέροντα των δύο Υπερδυνάμεων και των δύο συνασπισμών καθώς και τα υπαρκτά ελεγκτικά σχέδια άλλων χωρών.

Η λέξη ελληνικός προσδιορίζει και σηματοδοτεί την, ίσως ανεπανάληπτη, ιδιαιτερότητα μιας χώρας, που πέρα από τον πληθυσμό του ελλαδικού χώρου έχει το προνόμιο να επιδειεί τη σπάνια ιστορική παράδοση, την πολιτισμική συνοχή και τη δυναμική παρουσία του ελληνισμού, των Ελλήνων της Διασποράς σε όλες τις γωνίες της Γης.

(Γι' αυτό άλλωστε μιλάμε για ελληνικό και όχι για ελλαδικό δρόμο, για Πανελλήνιο Σοσιαλιστικό Κίνημα και όχι Πανελλαδικό Σοσιαλιστικό Κίνημα).

Η λέξη ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΣ προσδιορίζει και σηματοδοτεί την ευαισθησία μας για την αρχή της Ελευθερίας και την ιδέα της Δημοκρατίας.

Στη χώρα που γεννήθηκε η δημοκρατία οφείλει όχι μόνο απλώς να υπάρχει, αλλά να ανθίζει, να διεκδικείται και να φωτίζεται πάντα. Αυτό σημαίνει, ότι ο δικός μας δρόμος, τόσο για τη φάση της μετάβασης όσο και για τη φάση της οικοδόμησης μιας άλλης

κοινωνίας αρχίζει, ολοκληρώνεται και εξαντλείται στο γόνιμο έδαφος της κοινοβουλευτικής και πολυκομματικής δημοκρατίας χωρίς να κλείνει καμία αντιπροσωπευτική διαδικασία και χωρίς να καταργεί κανένα ατομικό δικαίωμα και συλλογικές ελευθερίες των πολιτών.

Αντίθετα σέβεται το Σύνταγμα, κατοχυρώνει και υπερασπίζει τους δημοκρατικούς θεσμούς. Παράλληλα προωθεί και βαθύνει τη Λαϊκή Κυριαρχία με τους θεσμούς της αποκέντρωσης, της συμμετοχής, της κοινωνικοποίησης, του δημοκρατικού προγραμματισμού και της αυτοδιαχείρισης. Κατά συνέπεια για μας η Κοινοβουλευτική Δημοκρατία και ο Πολυκομματισμός

δεν είναι κάποια «μικρή λεπτομέρεια» κάποια μικρή εκκρεμότητα αλλά αφεδιάλυτο και συστατικό στοιχείο και της φυσιογνωμίας και της πορείας και του προσορισμού μας.

Η λέξη ΕΙΡΗΝΙΚΟΣ προσδιορίζει και απολυτοποιεί τα Μέσα που αδιαπραγμάτευτα προκρίνουμε, υιοθετούμε και πιστεύουμε. Μοναδική πηγή αναφοράς και μοναδική πηγή εξουσίας είναι ο Κυρίαρχος Λαός. Ο Κυρίαρχος Λαός, που ελεύθερα, είτε καθολικά είτε κατά τόπους και χώρους, εκφράζει την κρίση και την επιθυμία του, τη θέληση και την ετυμολογία του.

Μοναδική πηγή αναφοράς και μοναδική πηγή εξουσίας είναι οι ελεύθεροι πολίτες, που ασκούν τα δικαιώματά τους και καθορίζουν οι ίδιοι το περιεχόμενο, το ρυθμό και την κατεύθυνση των πολιτικών και των κοινωνικών εξελίξεων, διαμορφώνοντας κόμματα, παρατάξεις, ρεύματα και συνασπισμούς εξουσίας στη βάση της αρχής της πλειοψηφίας.

Η επιμονή και η πίστη μας στην πολυσημάντη λέξη Ειρηνικός ταυτόχρονα απομονώνει και στιγματίζει κάθε άλλη στρατηγική, που αποβλέπει στη βίαιη επιβολή δικτατοριών στρατιωτικού τύπου ή ανελεύθερων καταπιεστικών και ολοκληρωτικών

καθεστώτων πολιτικού τύπου από αντιδραστικές δυνάμεις.

Επίσης η λέξη Ειρηνικός απομονώνει και στιγματίζει κάθε θεωρητική προσφυγή στη στρατηγική της «εφόδου». Η στρατηγική της «εφόδου» έχει σήμερα ξεπεραστεί οριστικά και σε πολιτικό και σε ιδεολογικό και σε ιστορικό και σε οργανωτικό επίπεδο.

Ήταν όμως υπαρκτή αν όχι προσφιλής πριν από 10ετίες σε δογματικά Κόμματα Λενινιστικού Τύπου και σήμερα ως «μρουσειακή» αναβίωση κάποιων αριστερίστικων κινήσεων.

Η λέξη ΔΡΟΜΟΣ προδιορίζει και σηματοδοτεί την κίνηση, το χρόνο, την εξέλιξη. Και τούτο γιατί ανάμεσα στην κατάκτηση των στρατηγικών μας στόχων και τη σημερινή και την αυριανή κοινωνία, υπάρχει μια απόσταση. Μεσολαβεί μια ιστορική μεταβατική φάση. Σε αυτή τη μεταβατική φάση κυριαρχούν οι κοινωνικές, πολιτικές, οικονομικές και ιδεολογικές αντιφάσεις, οι αξίες και τα πρότυπα του παλαιού συστήματος, της παλιάς τάξης πραγμάτων.

Ακριβώς γι' αυτό το λόγο στη μεταβατική φάση διαμορφώνονται από αυτές τις αντιφάσεις, τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο, συνθήκες αντιπαράθεσης, ανταγωνισμού και ριζέων.

Από τη διαλεκτική της διαπάλης ανάμεσα στον παλιό και το νέο πηγάζει η αδιάκοπη κίνηση των πολιτών και η αγωνιστική δυναμική των λαϊκών δυνάμεων με στόχο τη ριζική αλλαγή της Κοινωνίας μας. Αυτή η αδιάκοπη κίνηση προϋποθέτει χρόνο και εξέλιξη, όπως και ο χρόνος και η εξέλιξη προϋποθέτουν βήματα σταθερά και άλματα μη αναστρέψιμα με μοναδικό κριτή πάντα τον κυρίαρχο λαό.

Η λέξη ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΣ προσδιορίζει και σηματοδοτεί μια κοινωνία χωρίς εκμετάλλευση, χωρίς καταπίεση, χωρίς σπλοτρίωση. Μια κοινωνία ανοιχτή και σύγχρονη, δημοκρατική και δίκαιη, ελεύθερη και αυτοδιαχειριστική, μια κοινωνία πολιτών με ελευθερίες και δικαιώματα, με αυτονομία και αυτοδιαχείριση. Προσδιορίζει και σηματοδοτεί μια νέα κλίμακα προτεραιοτήτων, επιλογών και ευαισθησιών και αξιών. Ταυτόχρονα ένα νέο πρότυπο παραγωγής και κατανάλωσης, ένα νέο πρότυπο διαπροσωπικών σχέσεων, μια νέα ισορροπία ανάμεσα στον άνθρωπο και τη φύση ανάμεσα στον άνθρωπο το «χώρο» και το «χρόνο» δηλαδή τη φύση, το περιβάλλον και την ιστορία.

Προσδιορίζει και σηματοδοτεί μια νέα πολιτισμική μεσολάβηση ανάμεσα στην εθνική και παγκόσμια κληρονομιά και μια νέα σύνθεση ανάμεσα στην παράδοση και τη σύγχρονη πραγματικότητα, όπου κάθε άνθρωπος θα είναι ελεύθερος πολίτης μιας κοινότητας και μιας χώρας, αλλά και πολίτης της οικουμένης.

Προσδιορίζει και σηματοδοτεί μια κοινωνία με επίκεντρο τον άνθρωπο δημιουργό,

«Η ελεύθερη ανάπτυξη κάθε ανθρώπου είναι προϋπόθεση για την ανάπτυξη όλων».

Η λέξη ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΣ προσδιορίζει το πραγματικό παρεχόμενο ορισμένων ιδεών και πανανθρώπινων αξιών για να μην είναι ακροατηριασμένες, φθαρμένες, παραπλανητικές και αρνητικές και αποθητικές.

Η λέξη ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΣ σηματοδοτεί το πραγματικό όνομα και το πραγματικό νόημα στις ιδέες της ελευθερίας και της δημοκρατίας, της δικαιοσύνης και της ισότητας. Σηματοδοτεί τη χαμένη αθωότητα και τη λυτρωτική δύναμη αυτών των ιδεών σε όλες τις πτυχές, την πολιτική, την κοινωνική και την οικονομική, την πολιτισμική, τη μορφωτική. Και την ηθική.

■ Πορεία μετάβασης, ενδιάμεσοι στόχοι

Η πορεία ΜΕΤΑΒΑΣΗΣ αρχίζει από την ημέρα της κυβερνητικής εκκίνησης μιας λαϊκής πλειοψηφίας, που το σχέδιο και οι στόχοι της για ριζικές αλλαγές όχι μόνον έχουν επικυρωθεί αλλά πάντα υπόκεινται στη λαϊκή ετυμολογία.

Για κάθε πορεία μετάβασης αντιστοιχεί ένα πρόγραμμα μετάβασης, που προσδιορίζει με σαφήνεια τους άμεσους και τους ενδιάμεσους στόχους και τους συναρθρώνει με τους στρατηγικούς στόχους. Η ύπαρξη ενδιάμεσων στόχων, με ιεράρχησή τους σε βραχυπρόθεσμες και μεσοπρόθεσμες θέσεις, επιλογές και ενέργειες, αντικατοπτρίζει την ανάγκη μετεξέλιξης των διακηρύξεων, των στρατηγικών και των οραματικών στόχων σε καθορισμένη και χειροπιαστή εθνική, πολιτική, οικονομική και κοινωνική πράξη. Μια καθημερινή πράξη, που απορρέει από τις προγραμματικές μας δεσμεύσεις αλλά πάντα συνναρτάται, χωρίς όμως και να υποτάσσεται, από τις αντιφάσεις στους περιορισμούς και τα προβλήματα της συγκεκριμένης πραγματικότητας και της ίδιας της ζωής.

Η πορεία και χρόνος της μεταβατικής φάσης μας επιτρέπει παράλληλα με την καθημερινή πολιτική παρέμβαση, την ανάπτυξη μιας στρατηγικής βετικών περιματισμών, εναλλακτικών πρωτοβουλιών και επιλογών και ωριμων αλλαγών, που με τη σειρά τους, δημιουργούν νέα δεδομένα και νέες προοπτικές.

κριτή και παραγωγό γνώσεων, ιδανικών και αγαθών. Μια κοινωνία με επίκεντρο τον άνθρωπο, που η βαθύτατη πίστη του θα περιέχεται, ως αρχή και αξίωμα ζωής, στη φρόνη:

ΟΙ ΕΝΔΙΑΜΕΣΟΙ ΣΤΟΧΟΙ, ως συστατικά στοιχεία μιας ενιαίας συνολικής στρατηγικής, αποκτούν με την οργανική τους διασύνδεση συνέχεια και συνέπεια, ρυθμό και δυναμική. Κάθε στιγμή και κάθε φορά η προώθησή τους προκαλεί διαφοροποιήσεις και εξελισσόμενους συσχετισμούς δυνάμεων μέσα από διαρκείς και διαδοχικές αντιπαράθεσεις, που οφείλουν να στηρίζονται στη γνώση, τη συνείδηση και την ωριμότητα των πολιτών.

Οι Ενδιάμεσοι Στόχοι, προκαλούν, με την ύπαρξή τους και την πραγμάτωσή τους, τομές και επιμέρους ρήξεις στο κοινωνικό - οικονομικό, στο θεσμικό, στο πολιτιστικό και το ιδεολογικό πεδίο. Για τούτο κάθε προσπάθεια που μπορεί να χαρακτηρίζεται ως σωστή και ορθολογική διαχείριση των Δημόσιων Επιχειρήσεων, ως εκσυγχρονισμός της οικονομίας, ως αξιοποίηση της παραγωγικής δραστηριότητας της ιδιωτικής πρωτοβουλίας, ως τεχνολογική ανανέωση της βιομηχανίας, ως μεταρρύθμιση της εκπαίδευσης, της έρευνας και της Δημόσιας Διοίκησης, ως αναδιάρθρωση των αγροτικών καλλιεργειών, ως διαρθρωτικές παρεμβάσεις και αλλαγές στην παραγωγή και ως σύγχρονη μετεξέλιξη των θεσμών δεν πρέπει να την ξεκινάει και να την αρνείται στο όνομα της καθαρότητας κάποιου «θεόπεππου» ακαριαίου μετασχηματισμού.

Η αναμονή και η προσδοκία του ριζικού μετασχηματισμού μέσα σε μια νύχτα και μια μέρα δεν αρνείται μόνον τη δυνατότητα, την αμεσότητα και την εφικτότητα μιας μετάβασης στη ριζική αλλαγή, αλλά κυρίως καθλώνει λαϊκές δυνάμεις στην ακινησία, στο δογματισμό και στην αφηρημένη ουτοπία.

Παγιδεύει λαϊκές δυνάμεις, που διχοτομούν το χρόνο, σε χρόνο αναμονής και απλής διεκδικητικής προετοιμασίας και σε χρόνο σοσιαλιστικής δράσης μετά την «εξέγερση». Παγιδεύει λαϊκές δυνάμεις, που χωρίζουν σχηματικά την πορεία της μετάβασης και τη διαδικασία της αλλαγής σε στάδια, σε απομονωμένες περιόδους.

Για το ΠΑΣΟΚ είναι ξεκάθαρο και αυτονόητο, ότι η ΔΕΣΜΗ των ενδιάμεσων στόχων ΔΕΝ αποτελούν αυτοτελείς και επαρκείς πρόγραμμα. Οι ενδιάμεσοι στόχοι ΔΕΝ αποτελούν αυτοσκοπό, γιατί έτσι πια υπηρετούν μια λογική οριακών εκσυγχρονισμών και ουδετεροποιημένων μεταρρυθμίσεων, που απορροφώνται και απομειώνονται από το σύστημα.

Για το ΠΑΣΟΚ το πρόγραμμα μετάβασης με τους ενδιάμεσους στόχους οφείλει να είναι ένα πρόγραμμα με αποτελεσματικές δυναμικές και ρεαλιστικές παρεμβάσεις σ' όλους τους τομείς για τη γρήγορη έξοδο από την κρίση. Ταυτόχρονα είναι ένα συνεκτικό πρόγραμμα με τις αναγκαίες εκσυγχρονιστικές και μεταρρυθμιστικές τομές, με τις αναπτυξιακές επιδιώξεις με τη μικτή μορφή της οικονομίας, με τις ώριμες επιμέρους ρήξεις, με τις διορθωτικές αλλαγές, με τους νέους θεσμούς και με τους δημοκρατικούς μετασχηματισμούς για τη δημιουργία των προϋποθέσεων για την έξοδο από το σύστημα, που γεννά την κρίση.

Για τούτο το πρόγραμμα μετάβασης του ΠΑΣΟΚ με τους ενδιάμεσους στόχους του δεν παραπέμπουν σε μια αυτόνομη κατάσταση αλλά σε μια μεταβατική - μεσολαβητική κατάσταση ανάμεσα στην αφετηρία και τους σταθμούς κυβερνητικής τους θητείας και τους διακηργμένους στρατηγικούς στόχους.

Για τούτο το Πρόγραμμα μετάβασης του ΠΑΣΟΚ με τους ενδιάμεσους στόχους στηρίζονται στη συγκατάθεση, στη συμμετοχή και στη δράση των λαϊκών δυνάμεων της Αλλαγής και κρίνονται πάντα με την ελευθερία και

πλουραλιστική ετυμηγορία των πολιτών.

■ «Τρίτος δρόμος»

Στις δύο προηγούμενες ενότητες έκανα μια σύντομη περιγραφή του ελληνικού δημοκρατικού και ειρηνικού δρόμου για τον σοσιαλισμό, της πορείας μετάβασης και των ενδιάμεσων στόχων. Προσπάθησα με παραστατικό τρόπο να σκιαγραφήσω την ιδιαιτερότητα της στρατηγικής και της φυσιογνωμίας μας καθώς και για την αναγκαιότητα, τη χρησιμότητα και τους ανοιχτούς ορίζοντες του μεταβατικού προγράμματος.

Αυτές οι πρώτες αδρές οριοθετήσεις μαζί με τις αντίστοιχες επεξεργασίες των θέσεων και μαζί με τον πολιτικό σχεδιασμό και την καθημερινή πολιτική πράξη συνιστούν, ανηχνεύουν και ανοίγουν έναν καινούριο δρόμο τον «ΤΡΙΤΟ ΔΡΟΜΟ» για την Ανεξαρτησία, τη Δημοκρατία και το Σοσιαλισμό.

Ο «ΤΡΙΤΟΣ ΔΡΟΜΟΣ», ως χαρακτηρισμός και ως όνομα δεν αποτελεί παράδοξο εύρημα γιατί αυτομάτως διαφοροποιείται και αντίπαράβάζεται με δύο άλλους κυρίαρχους και γνώριμους δρόμους.

Ο «ΤΡΙΤΟΣ ΔΡΟΜΟΣ» είναι μια σύγχρονη και σύνθετη στρατηγική απάντηση που όχι μόνο αρνείται αλλά δεν ξεπερνά τα δύο κυρίαρχα και εφαιροσμένα κλασικά μοντέλα δηλαδή αυτό της Ευρωπαϊκής Σοσιαλ - Δημοκρατίας και εκείνο των Λαϊκών Δημοκρατικών Χωρών του Υπαρκτού Σοσιαλισμού.

Απορρίπτουμε το μοντέλο της Σοσιαλ - Δημοκρατίας γιατί ωραιοποιεί τον καπιταλισμό, παρακάμπτοντας το πολιτικό και το κοινωνικό περιεχόμενο του Σοσιαλισμού.

Απορρίπτουμε το μοντέλο του «Υπαρκτού Σοσιαλισμού» γιατί στο όνομα του Σοσιαλιστικού αρνήθηκε την πολυκομματική και πλουραλιστική Δημοκρατία και συγκρίκωνσε τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των πολιτών. Επίσης γιατί στο όνομα μιας γιγάντιας συγκεντρωτικής συσώρευσης εξουσιών υπέταξε την οικονομία, τους θεσμούς, τον πολιτισμό, την επιστήμη και κάθε αυτόνομη κοινωνική δραστηριότητα στο κράτος και το κράτος στο κόμμα, με συνέπεια να μην εντάσσεται στο νέο σύστημα ο άνθρωπος ως υποκείμενο των μετασχηματισμών και της Ιστορίας.

Στη σημερινή συγκυρία παρατηρούμε την τάση για ριζικές αναθεωρήσεις και ριζικές μεταμορφώσεις στα κλασικά δόγματα της στρατηγικής και στους κλασικούς προσανατολισμούς της πολιτικής τόσο των Σοσιαλ - Δημοκρατικών κομμάτων της Ευρώπης όσο και των Κομμουνιστικών Κομμάτων των χωρών του Υπαρκτού Σοσιαλισμού αλλά και άλλων. Πίσω από αυτές τις αναθεωρήσεις διακρίνει κανείς τις αδυναμίες, τα αδιέξοδα και τις αυταπάτες των δοκιμασμένων, με απόλυτο τρόπο, κλασικών μοντέλων. Επίσης διακρίνει κανείς τα πρώτα δειλά βήματα να γίνουν οι στρατηγικές πιο σύνθετες και πιο μικτές και να υπάρξουν συγκλίσεις πέρα από τους δογματικούς αφορισμούς. Ακριβώς γι' αυτό το λόγο ο «Τρίτος Δρόμος», που δεν αντιγράφει κα-

νένα μοντέλο αλλά αντίθετα κρίνει ή και αρνείται την απολυτότητα τους έχει τη δική του επικαιρότητα και τη δική του προοπτική.

Ο «ΤΡΙΤΟΣ ΔΡΟΜΟΣ» είναι η μοναδική αξιόπιστη, σύγχρονη και φερέγγαη στρατηγική για τις σημερινές κοινωνίες. Και τούτο γιατί τολμά όχι μόνο να απορρίψει αλλά και να ανασυνθέσει και να αναπλάσει τα αποτυχημένα και φθαρμένα κλασικά δόγματα, που οι φορείς τους απορρέουν από το ιστορικό σχίσμα της Α' Σοσιαλιστικής Διεθνούς.

Ο «ΤΡΙΤΟΣ ΔΡΟΜΟΣ» και ως στρατηγική και ως Πρόγραμμα και ως πολιτική εγγυάται τη σύζευξη της Πλουραλιστικής Δημοκρατίας και του Σοσιαλισμού με ανθρωπινό πρόσωπο μέσα από την επανάκτηση του συσαστικού περιεχομένου και την ιστορική δικαίωση των δικαιωμάτων μιας ανοιχτής και σύγχρονης κοινωνίας και των ιδανικών μιας κοινωνίας πολιτών.

Δικαιωμάτων και ιδανικών, που ταυτίζονται με την ελευθερία, την ισότητα και τη Δικαιοσύνη.

Ο «ΤΡΙΤΟΣ ΔΡΟΜΟΣ» δεν έχει μόνον γενικά χαρακτηριστικά αλλά κάθε φορά προσαρμόζεται στις ιδιαιτερότητες και τις ιδιομορφίες, την ιστορία και την παράδοση κάθε χώρας. Έχει πολύ ενδιαφέρον να περιγράψουμε εμείς, ως ΠΑΣΟΚ, τη δική μας θεώρηση για τον «ΤΡΙΤΟ ΔΡΟΜΟ».

Τι σημαίνει, τι εκφράζει, τι περιέχει, τι σηματοδοτεί για το ΠΑΣΟΚ και για την Ελλάδα.

Ο «ΤΡΙΤΟΣ ΔΡΟΜΟΣ» ισοδυναμεί με την κατάφαση σε κάθε προσπάθεια, σε κάθε αγωνία σε κάθε πρωτοβουλία για την Ειρήνη, την Ύφεση και τον Αφροίτισμό. Ισοδυναμεί με την άρνηση της ένταξης και τους ανταγωνισμούς των δύο υπερδυνάμεων και των συνασπισμών, που βρίσκουν τη ρίζα τους στη γεωπολιτική ισορροπία, όπως αυτή πρόκυψε στις συμφωνίες του Πότσδαμ και της Γιάλτας.

Αρνείται τη βαριά σκιά του πολύπλευρου ανταγωνισμού σε στρατιωτικό, οικονομικό, πολιτικό, τεχνολογικό και πολιτιστικό επίπεδο, γιατί τείνει να παγιώσει τις σφαίρες επιρροής, τείνει να ακινητοποιήσει τα έθνη, τις κοινωνίες, τους λαούς, τους πολίτες.

Ισοδυναμεί με την αναγνώριση αλλά και τον αγώνα για την υπέρβαση αυτών των ιστορικών δεδομένων.

Ισοδυναμεί με την αναγνώριση της διεθνούς ισορροπίας και με την αναγνώριση του μεταλασσοδμένου συσχετισμού δυνάμεων χωρίς όμως ποτέ να εγκλωβίζεται σε μια παθητική στάση και χωρίς να καθλώνεται σε μια μοιρολα-
τοική αποδυνάμωση.

Ισοδυναμεί με την ενδυνάμυνση και την προώθηση κάθε επιλογής, πράξης και πρωτοβουλίας, που αξιοποιεί κάθε ρωγμή και κάθε αντίφαση, κάθε αντίθεση και κάθε διαφοροποίηση, που γεννά ελλείδες και τροφοδοτεί δυνατότητες για μια πορεία εθνικής ανεξαρτησίας και αυτονομίας και κυρίαρχου εθνικού προσδιορισμού.

Ισοδυναμεί με μια πολυδιάστατη εξωτερική πολιτική, που προωθεί με σταθερές επιλογές και με όλους τους τρόπους την υλοθέση της Ειρή-

νης, της Ύφεσης και του Αφελισμού.

Τέτοιες επιλογές και τέτοιοι τρόποι είναι:

—Η επιμονή για ουσιαστικό διάλογο ανάμεσα στις δύο υπερδυνάμεις και στους στρατηγικούς συνασπισμούς, καθώς και για τη συνεργασία ανάμεσα σε οικονομικές κοινότητες όπως π.χ. ΕΟΚ και ΚΟΜΕΚΟΝ.

—Η ξεχωριστή ανάδειξη αποκηρύκτουμένων ζωνών στα Βαλκάνια, στην Κεντρική Ευρώπη, στη Σκανδιναβική Χερσόνησο.

—Η καθιέρωση ενός μόνιμου μεσολαβητικού θεσμού για την Ειρήνη, όπως η πρωτοβουλία των «6», με συνεχείς και φερέγγυες παρεμβάσεις και με παρεμβάσεις τελείως ανεξάρτητες από τις δύο Υπερδυνάμεις.

—Η ενίσχυση και συμπράταση των Κινήματων Ειρήνης. Η επιδοκμασία και η ανάλυση συγκεκριμένων πρωτοβουλιών, που απασχολούν στην αποκλιμάκωση της έντασης και την οριστική ειρήνη στις περιοχές των τοπικών συρράξεων και πολέμων, π.χ. Κεντρική Αμερική, Μέση Ανατολή κ.λπ.

Ισοδυναμεί με την ενίσχυση και την κατοχύρωση της αυτονομίας και της ανεξαρτησίας της Ευρώπης, τόσο ως προς την πολιτική και οικονομική της στρατηγική, όσο και ως προς την άμυνά της.

Ισοδυναμεί με τη δημιουργία νέου πλαισίου διαλόγου και συνεργασίας ανάμεσα στις χώρες του Βορρά και του Νότου, ανάμεσα στις αναπτυσσόμενες χώρες με τον Τρίτο Κόσμο με στόχο τη βαθμιαία σύγκληση των οικονομικών και την ανάπτυξη, που στηρίζεται σε μια συμβατότητα και μια προσαρμογή στις ιδιαιτερότητες της κάθε χώρας και της κάθε κοινωνίας.

Ισοδυναμεί με τον επαπαρδιορισμό της λειτουργίας και των παρεμβατικών ρόλων των Διεθνών Οργανισμών (π.χ. ΟΗΕ, Ουνέσκο κ.λπ.).

Ισοδυναμεί με την καθιέρωση μιας νέας διεθνούς τάξης πραγμάτων, που θα οικοδομείται με σχέσεις ισότητας, αυτονομίας, ανεξαρτησίας και αλληλεγγύης μεταξύ εθνών και λαών.

Ο «ΤΡΙΤΟΣ ΔΡΟΜΟΣ» ΙΣΟΔΥΝΑΜΕΙ με τη διασφάλιση του Κοινοτικού Πλουραλισμού, της κοινωνικής πολυφωνίας, της ελευθερίας στη σκέψη και στη δράση και των δικαιωμάτων του πολίτη.

Ο «ΤΡΙΤΟΣ ΔΡΟΜΟΣ» ΙΣΟΔΥΝΑΜΕΙ με το άνοιγμα των θεσμών, που εγκαθιστούν μια κατάσταση μεταβατική με δυναμικές ισορροπίες, ισορροπίες που κάθε στιγμή δοκιμάζονται και μεταλλάσσονται. Αυτή η κατάσταση προβάλλει σαν αναγκαία, κρίσιμη και χρήσιμη συνοριακή περιοχή, που στο έδαφός της διαμορφώνεται —πάντα μέσα σε συνθήκες δημοκρατίας και ελευθερίας— μια ιστορική θέληση και κοινωνική συνείδηση διάρκειας αμφοβήτησης, δημιουργικής καθημερινής πράξης και ριζικής αλλαγής.

Ισοδυναμεί με την προώθηση εκσυγχρονισμών, εκδημοκρατισμού, μεταρρυθμίσεων και μετασχηματισμού, που έχουν μεταξύ τους οργανική σύνοψη και θετική ανάδραση ο' όλες τις διαστάσεις της πολιτικής, της οικονομίας, της κοινωνίας και του πολιτισμού και διατηρούν πάντα

ανοιχτούς τους ορίζοντες των εξελίξεων με κατεύθυνση και προοπτική το σοσιαλισμό.

Με αυτό τον τρόπο οι θεσμοί μένουν ανοικτοί στην πρόκληση του μέλλοντος και στην προοπτική της διαμορφούμενης Κοινωνικής Δυναμικής.

Με το «άνοιγμα των θεσμών» όπως και την ανάδειξη νέων ριζοσπαστικών θεσμών επικυρώνονται, νομιμοποιούνται και δοκιμάζονται στην πράξη τα πιο προωθημένα οράματα και επιλογές και παράλληλα διαμορφώνονται νέα πεδία έκφρασης και προβολής στις όριμες διεκδικήσεις των Κοινωνικών Κινήματων.

Ο «ΤΡΙΤΟΣ ΔΡΟΜΟΣ» ΙΣΟΔΥΝΑΜΕΙ με την κοινωνικοποίηση και τον κοινωνικό έλεγχο, τόσο των μέσων παραγωγής όσο και των μέσων εξουσίας δημιουργώντας μια καινούρια και γνήσια σχέση ανάμεσα στην κοινωνία και στην πολιτική, στο κράτος και στην οικονομία, στο κράτος και στον πολίτη.

Για την Ελλάδα, ο «ΤΡΙΤΟΣ ΔΡΟΜΟΣ» δεν προβάλλει ως μια αφηρημένη αναζήτηση και ως μια θεωρητική υπόθεση. Αντιθέτως καταγράφεται καθημερινά και ως χειροπιαστή στρατηγική και ως υπαρκτή πολιτική. Ως μια χειροπιαστή στρατηγική, που συναντίζεται πάντα με τις ιδιαιτερότητες της χώρας μας και τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα της κοινωνίας μας.

που αναγράφεται πάντα με την εμπνεύση και τη θέληση, την ιστορία, την παράδοση και τις ευαισθησίες του ελληνικού λαού.

Είναι ο «Τρίτος Δρόμος» κρίνεται και δοκιμάζεται μέσα στην ίδια την πραγματικότητα.

Η επαλήθευση και ο έλεγχος γίνεται από τους ίδιους τους πολίτες με όρους ζωής και ελπίδας και με όρους συγκυρίας και προοπτικής.

Πιο συγκεκριμένα:

—Στην Οικονομία, όπου σ' ένα μικτό σύστημα συναπάρχουν, συνυφίνονται και συναγωνίζονται οι τρεις τομείς ο Δημόσιος, ο Ιδιωτικός και ο Κοινωνικός μέσα από την εναρμόνιση και αλληλοσυμπλήρωσή τους με μοναδικό στόχο την ισορροπία και τον εμπλουτισμό των παραγωγικών σχέσεων.

—Στους Θεσμούς, όπου αλληλοεξαρτώνται και αλληλοτροφοδοτούνται οι θεσμοί της πολυκομματικής και αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας με τους θεσμούς της λαϊκής συμμετοχής και του κοινωνικού ελέγχου, με το Δημοκρατικό Προγραμματισμό και τις Αναπτυξιακές Επιτροπές, με τις μορφές άμεσης δημοκρατίας και αυτοδιαχείρισης.

—Στο Κράτος, όπου μέσα από τον εκδημοκρατισμό των δομών, των μηχανισμών και των λειτουργιών του προωθείται ένα Κράτος ανοιχτό, σύγχρονο και αποτελεσματικό. Ένα Κράτος κοινωνικοποιημένο και δημοκρατικό, που δεν καταδυναστεύει αλλά υπηρετεί την κοινωνία και ελέγχεται από τον πολίτη και τους συλλογικούς φορείς.

—Στον Πολιτισμό, όπου κατοχυρώνεται η ελεύθερη διακίνηση των ιδεών και της κάθε μορφής καλλιτεχνική δημιουργία και προωθείται πλουραλιστικά η σύνθεση ή και η σύγκρουση των ρευμάτων στο χώρο της τέχνης, της επιστήμης και της κουλτούρας χωρίς την «άνωθεν» επι-

βολή καμιάς κρατικής άποψης.

—Στην Κοινωνία, όπου απελευθερώνονται κοινωνικές δυνάμεις με πολιτική ωριμότητα και ταξική συνείδηση, με την κάθε φορά ετοιμγορία τους διασφαλίζουν το δημοκρατικό, ελεύθερο και ανθρώπινο χαρακτήρα της πορείας μετάβασης και διατηρούν ανοιχτές τις δυνατότητες για ευρύτερους ριζικούς μετασχηματισμούς στις δομές και τους θεσμούς της κοινωνίας.

Όλα αυτά σημαίνουν, ότι ο «Τρίτος Δρόμος» με τη Στρατηγική της Μετάβασης δημιουργεί νέες πολιτικές συντεταγμένες και νέες κοινωνικές δυναμικές.

Αυτές οι συντεταγμένες και οι δυναμικές οδηγούν σε κάποια στιγμή στο ποιοτικό άλμα και περασμά, που αναδύεται ως καρπός συσσωρευμένων ωριμών ποσοτικών αλλαγών, που υλοκείνται πάντα στην κρίση και την ετοιμγορία του λαού.

Κατά συνέπεια, μη ζητάμε από την αρχή της μεταβατικής πορείας τη συνολική, ποιοτική και αμετάστρεπτη αλλαγή ως προϊόν μιας κρατικής αυταρχικής επιλογής, έξω και πέρα από τη συνείδηση του ελληνικού λαού.

Η πρωτοπορία ενός σύγχρονου ριζοσπαστικού σοσιαλιστικού φορέα, δεν εγκαίρως στην επιβολή ή αν θέλετε και στο «βίαιό» μιας επιλογής αλλά στη δυνατότητά του να πείσει, να προετοιμάσει και να ασφαλίσει τη λαϊκή συνείδηση με δημοκρατικά και μόνο, μέσα.

Αυτή η στρατηγική μετάβασης αποτελεί τη μόνη ορατή πορεία, που ενοποιεί και επικυρώνει την πλατιά κοινωνική συμμαχία των μη προνομίων. Είναι η μόνη πορεία που προφυλάσσει, μέσα από μια ανασύνθεση των επιμέρους συμφερόντων, από το συντεχνιακό κατακερματισμό της κοινωνίας, το Κράτος και του Κινήματος.

Ο «Τρίτος Δρόμος» είναι η μόνη πορεία, που τόσο στην αρχή της όσο και στην προοπτική της δεν επιβάλλει αγκυλωμένους και κλειστούς θεσμούς για να εγκλωβίσουν την κοινωνία και τον πολίτη.

Είναι τέλος η μόνη πορεία, που μπορεί να αναδείξει ως νέα κατάσταση μια νέα, πολιτικά και ιδεολογικά, διευθύνουσα κοινωνική συμμαχία, όχι μέσα από θεσφατες ιστορικές και νομοτελειακές αναφορές, όπως κάνουν ορισμένα κόμματα καθλωμένα στο «μύθο» της εργατικής τάξης, αλλά μέσα από αγώνες, διαφοροποιήσεις και μετασχηματισμούς που οδηγούν σε μια «κοινωνία πολιτών».

■ Ανασυγκρότηση του Κινήματος

Μέχρι σήμερα, στην αγωνιστική πορεία του Κινήματός μας, τόσο ο πολυσυλλεκτισμός του χαρακτήρα όσο και η κοινωνία του δυναμική είχαν ενοποιητικό ιστό την αντιδεξιό στάση και πολιτική και τη σοσιαλιστική επαγγελία που εκφράζει το πολιτικό μας πρόγραμμα. Και οι επιλογές και οι αποφάσεις σχεδόν πάντοτε των οργάνων του ΠΑΣΟΚ αναδεικνύουν τη ριζοσπαστική του φωτογνωμία ιδιαίτερα σε κρίσιμες φάσεις αυτής τη πορείας.

Παρόμοιες κορυφαίες αποφάσεις δημιούργησαν σημαντικές ρήξεις με τις κατεστημένες δομές.

Η κυβερνητική και κρατική εξουσία, σιγά αλλά σταθερά, αποδυνάμωσε το Κίνημά μας και απορροφούσε τη δυναμική του με αποτέλεσμα η σχέση του με την κοινωνία και τις δυνάμεις της αλλαγής να πάψει να αποτελεί την ηγήγη ανατροφοδότησης, ελέγχου και προοπτικής. Έτσι η κοινωνική αναγκαιότητα υποχώρησε στο πολιτικό εφικτό, η κοινωνική δυναμική άρχισε να εγκλωβίζεται στην κρατική διαχείριση και το Κίνημα άρχισε να μετατρέπεται σε διαμεσολαβητικό μηχανισμό για τη νομή και τη διανομή της εξουσίας.

Έτσι, το ΠΑΣΟΚ από ένα σημείο και έπειτα άρχισε να δείχνει αδυναμία να συνθέσει τις επιμέρους εσωτερικές του αντιφάσεις σε μια ενιαία αντίληψη και πρακτική.

Άρχισαν να παγιώνονται πολιτικοί συσχετισμοί με μοναδικό κριτήριο την επαφή με τα κέντρα εξουσίας.

Κορυφαία έκφραση αυτής της αντίφασης αποτέλεσε το Συνέδριο του Κινήματος που ενώ στο πεδίο της πολιτικής απόφασης, επικύρωσε πανηγυρικά τις κατακτημένες μας θέσεις, στο πεδίο της πολιτικής διαδικασίας δεν κατάφερε να ξεπεράσει τις παγιωμένες ισορροπίες που συντελέστηκαν ιστορικά την πρώτη δεκαετία.

Από το 1984 φθάσαμε στο τέλος αυτής της πορείας και από τότε αποζητούμε το ξεπέρασμα, το άλμα προς τα εμπρός.

Είναι γεγονός ότι όλη αυτή την περίοδο μέσα στις γραμμές μας αναπτύχθηκε ένας γόνιμος και δημιουργικός διάλογος γι' αυτό που ονομάσθηκε κρίση στο ΠΑΣΟΚ.

Παρά το ότι σε ακραίες μορφές της η αυτοκριτική έφτασε να γίνεται κάποτε μηδενιστική και ακυρωτική των κατακτήσεών μας, ο διάλογος έφθασε στην ουσία της κρίσης ως κρίσης πολιτικής.

Το κεντρικό πρόβλημα του Κινήματος που αφορά τη σχέση μας με το λαό είναι το «πρόσωπο» και οι πρακτικές στην άσκηση της εξουσίας.

Αυτό που λέμε αλαζονεία της εξουσίας, ύψος και ήθος, δεν συνδέεται μόνο με την αποσπασματική ατομική πρακτική και συμπεριφορά των μελών και των στελεχών μας που βρίσκονται στην Κυβέρνηση, το Κράτος, την Οργάνωση ή το Μαζικό Κίνημα. Αυτό είναι το επιφανόμενο. Είναι οι ιδέες οι δομές, οι διαδικασίες και οι σχέσεις εξουσίας που γεννούν αυτή τη στάση.

Τα αρνητικά χαρακτηριστικά αυτού του «προσώπου» διαμορφώθηκαν από τη συνολική εποχή του Κινήματος με τη νομή και διαχείριση της εξουσίας και είναι χρήσιμο να συνοψίσουμε επιγραμματικά τα κυριότερα απ' αυτά:

1. Αντίληψη και λειτουργία με τη μορφή «κατεστημένων εξουσιών» σε διάφορες εκφάνσεις και επίπεδα του Κινήματος.

Δεν είναι σπάνιο το φαινόμενο της αλαζονείας του «υπουργικού θώκου», της υπεργραμματοσύνης των στελεχών, της μυθοποίησης της «συνδικαλιστικής ηγεσίας», του εγγυητή της «κομματικής νομιμότητας», του τιμητή της «αριστερής πρακτικής».

2. Παρόμοια λειτουργία συνδέεται με κάθετες συστοιχήσεις και συσχετισμούς που εξαντλούνται σε μια εσωκομματική «πάλη χαρακωμάτων» στο όνομα ανύπαρκτων πολιτικών αντιθέσεων και μέσα από μια πρακτική «δημοσίων σχέσεων» και «προβολής». Πρακτικές που διασπούν την πολιτική ενότητα του Κινήματος, αναιρούν την ενιαία πολιτική γραμμή.

3. Η σταδιακή ταύτιση των θεσμών με τα πρόσωπα που δουλεύουν σε αυτούς είναι μια άλλη όψη αυτής της εικόνας. Έτσι, όπου δεν υπάρχει πολιτική στήνονται «όργανα», όπου υπάρχουν νέοι θεσμοί γεννιούνται «ειδήμονες», όπου υπάρχει αδυναμία άσκησης εξουσίας αντικαθίσταται με «διαδικασίες». Έτσι δημιουργούνται φαινόμενα πολιτικού κορεσμού και ανακόλουθης ιδεολογικής και πολιτικής αυτονομίας των στελεχών.

4. Όταν η αφηρημένη αναφορά στο λαό υποκαθιστά την έλλειψη ευδιάκριτης πολιτικής απέναντι σε τάξεις και στρώματα του πληθυσμού, η εθνική λαϊκή ενότητα από κοινωνική συμμαχία των εργαζομένων και μη προνομιούχων μετατρέπεται σε ένα εκλογικό σώμα. Έτσι η θεωρία του «πολιτικού κόστους» ορθώνει φραγμούς στην κοινωνική αλλαγή.

5. Ο διαμεσολαβητικός ρόλος του Κινήματος προς το Κράτος σταδιακά αποϊδεολογικοποιεί την πολιτική πράξη και ενώ το Κίνημα κρατά σταθερή την κατεύθυνση ανατροπής των κατεστημένων δομών σε επίπεδο πολιτικής θέσης, τμήματά του ενσωματώνονται σε διαχειριστικές πρακτικές.

Τώρα έφτασε ο καιρός να προχωρήσουμε σε μια ΝΕΑ ΠΟΡΕΙΑ. Μια πορεία που να αναιρεί βήμα με βήμα, οργάνωση με οργάνωση αυτά τα χαρακτηριστικά.

Στις «κατεστημένες εξουσίες» να απαντήσουμε με κατοχύρωση αρχών αναληψιμότητας, εναλλαγής και συλλογικού ελέγχου.

Στις «απολιτικές αντιπαράθεσεις» να απαντήσουμε με πραγματική πολιτικοποίηση της οργάνωσης και των διαδικασιών της, με ουσιαστική σύνθεση και ενιαία δράση.

Στην «ταύτιση των θεσμών με τα πρόσωπα» να απαντήσουμε με συλλογικές διαδικασίες που διαμορφώνουν πολιτική την οποία τα πρόσωπα καλούνται να υλοποιήσουν.

Στη θεωρία του «πολιτικού κόστους» να απαντήσουμε με προβολή της κοινωνικής αναγκαιότητας και των απαιτήσεων της αλλαγής.

Στην «αποϊδεολογικοποίηση της πολιτικής» να απαντήσουμε με την κατοχύρωση της ουσιαστικής αντιπαράθεσης ιδεών, απόψεων και πρακτικών που ξαναφέρνουν την πολιτική στο προσκήνιο ως ζωντανή και δημιουργική πράξη αλλαγής.

Σήμερα το Κίνημα πρέπει να υπερβεί τον εαυτό του, να εκφράσει ξανά το κοινωνικά επιθυμητό, αλλά να μπορεί να ξεχωρίσει το αναγκαίο και να προσδιορίσει το εφικτό.

Αυτό συνδέεται με τη δυνατότητα του να αποκτήσει την πολιτική του αυτονομία ως σύγχρονος θεσμός κοινωνικής αλλαγής αρνούμενο τον διαμεσολαβητικό του χαρακτήρα και ρόλο.

Και αυτό σημαίνει ακόμη ότι πρέπει να κατακτήσει την αναγκαία αυτογνώσια για να

πετύχει σε αυτό του το στόχο. Δηλαδή ότι οφείλει να ανατρέψει και να μετασχηματίσει τις δομημένες σχέσεις εξουσίας. Και αυτό δεν μπορεί να συντελεστεί χωρίς την μετάβαση από το ατομικό - προσωπικό στο συλλογικό, τη λήψη των αποφάσεων.

Πρέπει γι' αυτό να προχωρήσουμε αποφασιστικά και με τόλμη σε μια πορεία στρατηγικής ανασυγκρότησης, ώστε το Κίνημα:

— Να μετατραπεί σε συλλογικό κέντρο ανάλυσης, σχεδιασμού και απόφασης που να απαντά και να προωθεί τις σύγχρονες και διαρκώς εξελισσόμενες ανάγκες της κοινωνίας μας.

— Να συνδεθεί άμεσα και δυναμικά με την πολιτική συγκυρία και τις κοινωνικές διεργασίες και προβληματισμούς.

— Να εμπνεύσει και να ενεργοποιήσει το απλό μέλος, το φίλο, τον ψηφοφόρο, τον κοινωνικό και πολιτικό μας περήγυρο, να ανανεώσει και να εμπλουτίσει την ιδεολογία μας και τις αξίες που μας καθοδηγούν.

Για να πετύχουμε αυτό το στόχο απαιτείται μια ΕΣΩΚΟΜΜΑΤΙΚΗ ΕΠΙΑΝΑΣΤΑΣΗ με ιδεολογικό πολιτικό και οργανωτικό ταυτόχρονα χαρακτήρα.

Με αυτούς τους στόχους και κάτω από αυτές τις προϋποθέσεις μπορούμε να προχωρήσουμε στην ανασυγκρότηση της Οργάνωσης, με δύναμη στη δράση του ΠΑΣΟΚ ΝΕΑ ΠΟΙΟΤΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ.

Θέλουμε:

— Οργάνωση με ισχυρό ιδεολογικό και πολιτικό λόγο στην κοινωνία συνολικά και στους μαζικούς χώρους ιδιαίτερα. Αυτό σημαίνει, οργάνωση που μπορεί και επιβάλλε-

ται να διαμορφώνει πολιτική, να συμμετέχει στις αποφάσεις, να ασκεί εξουσία στο χώρο της με αναφορά στο λαϊκό κίνημα και όχι στο κράτος.

— Οργάνωση σε ουσιαστική αντιστοίχιση με τις κοινωνικές δυνάμεις της αλλαγής. Αυτό σημαίνει, οργάνωση με πολιτική αυτονομία, ανάλογη ταξική σύνθεση και ουσιαστικό κοινωνικό λόγο. Η κοινωνική ανασύνθεση του Κινήματος δεν αφορά μια μηχανιστική σχέση με την Ε.Α.Ε., ούτε πολύ περισσότερο οργάνωση «παραγόντων».

Αφορά την ουσιαστική σχέση με τους μη προνομιούχους, με τις κοινωνικές δυνάμεις που μπορούν και πρέπει να πάρουν στα χέρια τους την εξουσία.

— Οργάνωση με ουσιαστική παρέμβαση στο διαρθρω-

μένο μαζικό κίνημα.

Αυτό σημαίνει, οργάνωση που μπορεί να διαμορφώνει γραμμή μαζών. Που έχει μαζικό λόγο. Που μπορεί να προσδιορίζει το νέο αντικείμενο δουλειάς με βάση υπαρκτούς και συγκεκριμένους στόχους. Που αποκεντρώνει την κομματική εξουσία και συγκεντρώνει τη δράση της στην κοινωνία.

— Οργάνωση με διάταξη μαχόμενου λαϊκού κινήματος και όχι διαχείρισης τμημάτων της κρατικής εξουσίας.

Αυτό σημαίνει, ότι η επιθετική υποστήριξη της κυβερνητικής πολιτικής συνυπάρχει με τη δυνατότητα προβολής και επίλυσης λαϊκών αιτημάτων. Ότι η ουσιαστική κατοχύρωση και νομιμοποίηση των οργάνων συνυπάρχει με τη δυνατότητά τους για στροφή στην κοινωνία. Ότι η συμμετοχή στη διαμόρφωση της πολιτικής συνυπάρχει με το πέρασμά της στο λαό

και κρίνεται από αυτό.

Σήμερα αρχίζει ουσιαστικά η πορεία για το 2ο ΣΥΝΕΔΡΙΟ του Κινήματος. Ένα Συνέδριο όπου θα ολοκληρωθεί η πορεία αναγέννησης του ΠΑΣΟΚ. Για να υλοποιηθούν οι στόχοι της ανασυγκρότησης πρέπει να υπάρξουν και οι αναγκαίες αποφάσεις έξω και πέρα από λογικές ιστορικών και συμβιβασμών.

Να ανατρέξουμε ξανά στις πηγές της συγκρότησης του Κινήματος. Η αποκατάσταση της φυσιογνωμίας μας και η νέα έμπνευση για την πορεία της Αλλαγής, έχει συγκεκριμένους φορείς και δυνάμεις που μπορούν με τη στρατηγική τους να μην πραγματώσουν. Ένα σημαντικό δυναμικό με πλούσια, κοινωνική, πολιτική και μαζική δράση είναι το περιθώριο της κοινοτικής δραστηριότητας και πρέπει να ξαναβρεθεί στο προσκήνιο της πολιτικής δράσης.

Να απευθυνθούμε ξανά στο ζωντανό περίγυρο των χιλιάδων αγωνιστών της Δημοκρατίας και της κοινωνικής αλλαγής, αυτή τη φορά όχι για συστράτευση σε εκλογική μάχη. Αλλά για στρατεύση μέσα από τις γραμμές του Κινήματος.

Να συσπειρώσουμε σε μια νέα βάση ολόκληρο το σημερινό ζωντανό δυναμικό της οργάνωσης, το ενεργό μέλος και στέλεχος, για να γνωρίζουμε ποιο είμαστε και τι θέλουμε αλλά και τι μπορεί ο Λαός να προσδοκεί από μας.

Οι οργανωτικές επιλογές για την ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ είναι σαφείς όπως και οι στόχοι της. Αφορούν όλα τα επίπεδα.

— Στο κεντρικό επίπεδο η Κ.Ε. λειτουργεί και ως Ο.Ε.Σ. Συνεδρίου. Μόνο με δική της απόφαση μπορεί στις ειδικές λειτουργίες της ως Ο.Ε.Σ. να διευρυνθεί αν αυτό εκτιμήσει η ίδια μετά από εισήγηση του Προέδρου και του Ε.Γ. Σε καμιά περίπτωση δεν καταστρατηγούνται οι πολιτικές και καταστατικές αρμοδιότητες.

Το νέο Ε.Γ. ανέλαβε ένα σύνθετο και ουσιαστικό ρόλο τόσο στη χάραξη της πολιτικής, όσο και στη μόνιμη σύνδεση με την κυβέρνηση και την Κοινοβουλευτική Ομάδα. Βρίσκεται ήδη σε μια δυναμική πορεία υλοποίησης αυτού του ρόλου με θεσμοθετημένες τις σχέσεις του με όλες τις εκφράσεις του ΠΑΣΟΚ.

Η κεντρική καθοδήγηση δεν είναι μια πολυπρόσωπη και υδροκέφαλη ενώ τα μόνιμα κλιμάκια της Κ.Ε. κατά Νομαρχιακή και Τομεακή Οργάνωση λειτουργούν στα πλαίσια της εξειδικευμένης ευθύνης και της αποκεντρωμένης δράσης.

— Στο Νομαρχιακό και Τομεακό Επίπεδο η Ο.Ε.Σ. (οργανωτική Επιτροπή Συνεδρίου) λειτουργεί στα πλαίσια του καταστατικού ως όργανο ολιγόμηνης θητείας για την πρώτη φάση της ποιοτικής ανασυγκρότησης. Στη σύνθεσή του, που αποφασίζεται από Πρόεδρο και Ε.Γ. μετά από πρόταση του κλιμακίου, διασφαλίζεται η ιστορική συνέχεια, η καταξιωμένη δράση, η σημερινή αλλά και παλαιότερη κομματική νομιμότητα.

Το Συμβούλιο Ανασυγκρότησης έχει θεσμοθετημένη σύνθεση. Είναι το νόμιμο, το ιστορικό ΠΑΣΟΚ οι πιο ζωντανές και πρωτοπόρες δυνάμεις του χώρου μας σε κάθε περιοχή.

Η Συνέλευση, ούτε καθοδηγητικό όργανο. Είναι όργανο πολιτικού εσωκομματικού διαλόγου. Υλοποιεί τον εθνικό, δημοκρατικό και κοινωνικό διάλογο στην περιοχή, την πορεία στο λαό, συντονίζει τη μαζική παρουσία του ΠΑΣΟΚ στους διάφορους χώρους. Δεν αποφασίζει αλλά μπορεί να προτείνει, δεν εκλέγει ούτε ψηφίζει, αλλά μπορεί να υλοποιήσει.

Ο βασικός στόχος είναι η ποιοτική ανασύνθεση της Τ.Ο. και Κ.Ο. Η ανασυγκρότηση δεν έχει κανένα νόημα αν μείνει στα καλύτερα ή χειρότερα ενδιάμεσα όργανα. Έχει στόχο να ξανακάνει το ΠΑΣΟΚ μαχόμενο λαϊκό κίνημα και την οργάνωσή του οργάνωση βάσης και όχι στελεχών, μαχητών και όχι υπαλλήλων.

Γι' αυτό η ανασυγκρότηση δεν έχει στόχο «ένα - άλλο ΠΑΣΟΚ» ούτε «ένα - παρόμοιο ΠΑΣΟΚ».

Έχει στόχο την αποκατάσταση της φυσιογνωμίας και της έκφρασης του ΠΑΣΟΚ στην κοινωνία και την αναγκαία για αυτό ανασύνθεση της κοινωνικής του βάσης.

Το Συνέδριο του Κινήματος θα είναι το τέρμα μιας συντεταγμένης πορείας. Στην πρώτη φάση μέχρι το τέλος του χρόνου, που θα είναι η φάση της ποιοτικής ανασυγκρότησης του Κινήματος, το ΠΑΣΟΚ θα κυριαρχηθεί από τον εσωκομματικό διάλογο και το διάλογο με την κοινωνία για τις θέσεις, τις απόψεις, τη νέα πολιτική συμφωνία. Το ποιοτικό άλμα θα αποτελέσει ακριβώς αυτή τη συμμετοχή στη διαμόρφωση και την τελική επεξεργασία του Μανιφέστου που θα ψηφίσει το Συνέδριο.

Στη δεύτερη φάση από την αρχή του 1988 η προσυνοδριακή δουλειά σε συνθήκες ενότητας και δράσης θα οδηγήσει στην εκλογή των νέων οργάνων σ' όλα τα επίπεδα.

Το σύνθημα της στρατηγικής ανασυγκρότησης είναι:

— Ανανέωση στις Ιδέες, στα Όργανα, στα Πρόσωπα, στις Πολιτικές.

— Αλλαγή στις πρακτικές μας.

— Αναβάπτιση του ΠΑΣΟΚ στις λαϊκές δυνάμεις.

— ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ της πολιτικής ταυτόχρονα με την εριοθέτηση της Ε.Δ.Ε. και την ανασύνθεση της κοινωνίας, των αξιών και των στόχων της.

Σ' αυτές τις φράσεις περιλαμβάνεται ολόκληρη η ουσία της ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗΣ ΜΑΣ ΠΟΡΕΙΑΣ.

Γι' αυτή την πορεία θέλω να καλέσω σήμερα όσους πίστεψαν και ελπίζουν στην Αλλαγή, όσους, τις ιδέες και τη ζωή τους με τις δικές μας ιδέες και τα δικά μας οράματα, όσους διαφωνούν ή κρίνουν ή και κατακρίνουν επιμέρους θέσεις, απόψεις και πολιτικές αλλά συμπορεύονται στους στόχους και τις προτεραιότητες της αλλαγής. Τους καλώ να συστρατευτούν ξανά ή για πρώτη φορά μαζί μας, σ' ένα πατριωτικό και δημοκρατικό προσκλητήριο Ενότητας, Ανανέωσης και Δράσης. Γιατί πιστεύω ακράδαντα ότι και αυτή την ώρα και σ' αυτή τη δύσκολη συγκυρία:

Εμείς, ΠΑΣΟΚ και Λαός, μπορούμε να απαντήσουμε για μια ακόμη φορά αξιόπιστα και στις νέες ανάγκες που ο κόσμος και η κοινωνία μας αλλάζοντας διαρκώς κυφορούν σήμερα.